www.tavanen.ru

Таван Ен

плюс Причеботсарье

Мао Цзедун ёнсерен сывларĕ
АСА ИЛ-ХА, САЛТАК! 4

Ал пыман хĕр – ял кулли
КĂСĂКЛĂ 6

Кукăль вăрланăшăн – трибунала
АСА ИЛӲ 10

№47 • (10611-10612) • НОЯБРЬ 30-МĔШĔ • 2017 • КĔҪНЕРНИКУНСЕРЕН ТУХАТЬ

Юратусăр этем телей хакне пĕлеймĕ

Хакĕ ирĕклĕ

Хаçат 1932-мĕш çулхи июлĕн 27-мĕшĕнчен тухса тăрать

• ЮБИЛЕЙ

Ĕмĕт патне çул уçать шкул

Çĕр-çĕр ачана пурнăç çулĕ çине çавăтса тухнă вĕрентӳ учрежденийĕ 110 çулхи юбилейне паллă турĕ

Янăш шкулĕ никĕсленнĕренпе ĕмĕр те теçетке çул хыça юлчĕ. Çавра датăна халлланă уява тĕрлĕ çулта çак шкулта ĕçленĕ, вĕреннĕ, унăн аталанăвне пысăк тӳпе хывнă чылай çын пуçтарăнчĕ. Сумлă хăнасен йышĕнче çак шкулта ăс пухса пурнăç çулĕ çине тăнă Чăваш Ен Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев, унăн мăшăрĕ, асăннă шкулта нумай çул вăй хунă Лариса Игнатьева, республикăри аслă вĕрентӳ учрежденийĕсен ертӳçисем, министрсем, патшалăх влаç органĕсен представителĕсем пулчĕç.

Мăнаçланмалли пур

Паянхи Янăш шкулĕ хăтлă та çутă, хальхи пурнăç ыйтнине туллин тивĕçтерет. Кунта таврари 16 ялтан 117 ача ăс пухать, шкул çумĕнчи ача сачĕ 40 шăпăрлана йышăнма пултарать. Шкул çуртне Чăваш Республикин «2012-2020 çулсенче вĕрентĕве аталантарасси» патшалăх программипе килĕшӳллĕн икĕ çул каялла хута янă. Икĕ хутлă вĕрентӳ заведенийĕнчи пысăк та çутă классем, акт, фитнес, тренажер, кĕрешӳ залĕсем, икĕ бассейн. Кунта ачасене тарăн пĕлӳ илме, пур енлĕн аталанма тивĕçлĕ условисем туса панă.

Чăваш тумĕллĕ каччăпа хĕр сумлă хăнасене çăкăртăварпа кĕтсе илчĕç. Малалла иртнĕçемĕн хăнасем валли курмалли сахал пулмарĕ. Театр кружокĕ хăйĕн çитĕнĕвĕсемпе мăнаçланать акă, вĕренекенсем район тата республика шайĕнчи конкурссенче пĕрре мар хăйсен ăсталăхĕпе тĕлĕнтернĕ. Шахматла выляс ăсталăха аталантарни ăс-тăна лайăх енчен витĕм кӳнине Михаил Игнатьев та палăртрĕ, унпа туслашма сунчĕ. Ача садне çӳрекенсем те хăйсене канлĕ туяççĕ кунта. Михаил Васильевич ачасен йышĕпе, тӳлев виçипе кăсăкланчĕ.

Робототехника енĕпе хатĕрленĕ мастер-класс ачасене кăна мар, аслисене те кăсăкларчĕ. Хăйсем тĕллĕн унталла-кунталла куçакан робот-машинăсене уйрăмах арçын ачасем куç илмесĕр сăнарĕç. «Кам та кам конструктор пуласшăн?» – кăсăкланчĕ Михаил Васильевич. Хавхаланнă ачасем харăссăн алăсене çеклерĕç. Ку юхăм хальлĕхе янăшсемшĕн çĕнĕлĕх пулин те, Чăваш Ен Пуçлăхĕ тепĕр хут пĕлӳ çуртне ура пуснă çĕре вĕсем çак ăсталăха алла илме шантарчĕç.

Шкулти пĕр кĕтесе спортри ӳсĕмсемшĕн панă кубоксем илемлетеççĕ. Краеведени кĕтесĕ те хăйне евĕрлĕхĕпе кăсăклантарчĕ сумлă хăнасене. Сăпка, шут шăрçисем, ĕç хатĕрĕсем, кĕпи-тумтирĕ – вĕсенче чăваш халăхĕн йăли-йĕркипе упранать.

Нумай функциллĕ вĕрентӳ центрĕ

Куравпа паллашнă хыççăн уяв акт залĕнче малалла тăсăлчĕ. Чи малтанах шкул директорĕ Василий Ефремов сăмах илчĕ, пухăннисене уявпа саламланă май вĕрентӳ учрежденийĕ районти чи лайăх 5 шкул йышне кĕнине аса илтерчĕ.

2

• ÇĔРШЫВРА

Раççей Президенчĕ Владимир Путин 2017 çултан пуçласа çамрăк çемьесене пĕрремĕш ачашăн çулталăк çурăччен уйăхсерен тӳлевпе тивĕçтерсе тăма сĕнет. Вăл çакăн пирки ачасен интересĕсене хӳтĕлес 2012-2017 çулсенчи наци стратегийĕн координаци канашĕн ларăвĕнче каланă.

«Тĕрлĕ пулăшу майĕсене эпир чылай хушă сӳтсе яврăмăр, халĕ вĕсем пирки пĕлтерме вăхăт çитрĕ, – тенĕ Президент. Ача çуралассине ӳстерме çитес çулхи январь уйăхĕнченех Раççей çемйисене пулăшу кӳме тытăнăпăр». Вăл каланă тăрăх, ачана пурăнма кирлĕ чи пĕчĕк виçе чухлĕ тӳлев региона кура 2018 çулта вăтамран 10523 тенкĕ пулĕ, 2019 çулта – 10836 тенкĕ. Тӳлеве пурăнма кирлĕ чи пĕчĕк виçерен 1,5 хут пысăкрах мар тупăшлă çемьесем шанма пултараççĕ.

ЦИФРĂСЕН ЧĔЛХИПЕ

Çамрăк çемьесене пĕрремĕш ачашăн çулталăк çурăччен уйăхсерен тӳлевпе тивĕçтерсе тăма виçĕ çулта 144,5 млрд тенкĕ кирлĕ пулĕ.

ШУХĂШ

Алина МАКСИМОВА,
райадминистрацин ЗАГС пайĕн ертӳçи:

– Ку амăшĕ пулма хатĕрленекенсене валли çав тери лайăх хыпар. Хальхи вăхăтра 90-мĕш çулсенче çуралнисем ача амăшĕ пулма хатĕрленеççĕ, анчах та вĕсен йышĕ пысăках мар, мĕншĕн тесен шăп çав вăхăтра çĕршыв демографи «шăтăкне» путнă. Çавăнпа та паянхи тĕллев – çамрăк çемьесене ача çуратма хавхалантарасси. Регионта тӳлевпе пурăнма кирлĕ чи пĕчĕк виçене кура тивĕçтерессине шута илсен, ку пулăшупа чылайăшĕ усă курма пултарас шанăç пур. Чи пĕлтерĕшли – вăл ăнăçлăхăн чăннипех те кĕтекенсем патне çитĕ.

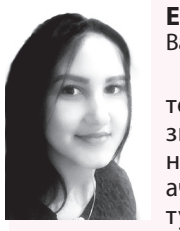

Екатерина ПРОКОПЬЕВА,
Вăрмар районĕ:

– Эпĕ амăшĕ пулма хатĕрленетĕп. Раççей Президенчĕ çамрăк çемьесене 2018 çултан пĕрремĕш ачашăн çулталăк çурăччен тӳлевпе тивĕçтерме сĕннине ырă хыпар пек йышăнтăмăр. Çак пулăшупа хам та усă курма тӳр килессе шанатăп, мĕншĕн тесессĕн килте ачапа ларнă май тупăш пулмĕ.

Васка тăванăм, урăх кун пек йӳнĕ хак пулмĕ!

2017 çулхи декабрĕн 1-10-мĕшĕсенче Раççей почтин уйрăмĕсенче «Тăван Ен» хаçатăн I-мĕш 2018-мĕш çур çуллăх хакĕ

330 тенкĕ те 48 пус кăна!

Сырăнтару индексĕ П6022 54820

ПАРНЕ ВАЛЕÇМЕ ВĂХĂТ ÇИТЕТ!

Юратнă хаçата 2018 çулăн пĕрремĕш çур çулĕнче илсе тăма сырăнтару тапхăрĕ пуçланчĕ. Харсăр вулакансем лотерейăна хутшăнма редакцие квитанцисемпе килме пуçларĕç те ĕнтĕ. Вĕсене электрон почтăпа та ярса пама юрать: tavanen21@yandex.ru, вайбер мобильлĕ приложенипе те 89656874459. Ытти çул пĕр машина вутă, телевизор, мультиварка, сысна выляттарнă пулсан ку хутĕнче

ĂРАТЛĂ ТАКА ХУÇИНЕ ПАЛĂРТАТПĂР!

Нина СТЕПАНОВА, Шĕнерпус

• КĔСКЕ ЙĔРКЕПЕ

МУСКАВРА ИРТНĔ ПĔТĔМ РАÇÇЕЙРИ «СУЛТАЛĂКРИ ÇЕМЬЕ» КОНКУРСРА «Нумай ачаллă çемье» номинацире Патăрьел районĕнчи Уткинсен çемйи çĕнтернĕ. Çĕршывăн тĕп хулине награда патне 57-ри Каролина Анатольевнăпа 56-ри Анатолий Арсентьевич ултă усрав ывăлĕпе кайнă. Уткинсен 11 ача. Усрава илнисем – 9. Икĕ аслă хĕрĕн хăйсен çемйисем. Виçĕ мăнук çитĕнет. Пĕрремĕш хут çемье ют ачана вунă çул каялла илнĕ. Çак утăма тума хăраса тăман вĕсем, амăшĕ хăй те нумай ачаллă çемьере çуралнă.

НОЯБРЬĔН 24-МĔШĔНЧЕ РАЙОНТИ ТĔП КУЛЬТУРА ÇУРТĔНЧЕ «ПĔРЛĔХЛĔ РАÇЕЙ» ПАРТИН РАЙОНТИ УЙРĂМĔН КОНФЕРЕНЦИЙĔ ИРТРĔ. Президент партийĕн муниципалитетри уйрăмĕнче 1532 парти членĕ тăрать. Шупашкар район пуçлăхĕ А. Николаев кăçал ноябрь уйăхĕнче районти партин уйрăмĕсенче иртнĕ пухусенче 62 делегата партин 24-мĕш конференцине суйлани çинчен пĕлтерчĕ. Парти уставĕпе килĕшӳллĕн делегатсен шутне вырăнти политканашăн 15 членĕ, вырăнти тĕрĕслев комиссийĕн 5 членĕ, вырăнти ĕç тăвакан комитетăн ертӳçи кĕреççĕ. Пурĕ 83 делегат.

Конференцие ЧР Патшалăх Канашĕн депутачĕ А. Егорова тата райадминистраци пуçлăхĕн тивĕçĕсене пурнăçлакан В. Димитриев хутшăнчĕç.

Кун йĕркинче

Елена КОНСТАНТИНОВА,
10 ача амăшĕ, Кÿкеç:

– Республика Пуçлăхĕ амăшĕсене «Амăшĕн мухтавĕ» Хисеп паллипе чыслама йышăну тунине савăнса йышăнтăм. Пирĕн çемьере 10 ача, асли – 17-ре, кĕçĕнни – 4-ра. Ачасене пăхса 17 çул декрет отпускĕнче пултăм, ĕç стажĕ пысăк мар. Асăннă Хисеп паллине тивĕçекенсене Ĕç ветеранĕсемпе тан çăмăллăхсем парассине илтрĕм, нумай ачаллă хĕрарăмсемшĕн, ĕç стажне хушма ĕлкĕрейменнисемшĕн ку çав тери пĕлтерĕшлĕ пулăм. Аслăрах çулхисем, ачисене пурнăçăн тÿрĕ çулĕ çине кăларнисем çак чыса уйрăмах тивĕç.

АМĂШĔСЕН КУНĔ УМĔН ЧĂВАШ ЕН ПУÇЛĂХĔ МИХАИЛ ИГНАТЬЕВ

«Амăшĕн мухтавĕ» Хисеп палли çинчен» Хушăва алă пусрĕ. Çак утăм ачасене воспитани парас, çемьене çирĕплетес ĕçре амăшĕн тивĕçĕ пысăккине тепĕр хут çирĕплетрĕ. Çак сумлă награда амăшĕсен тава тивĕçлĕ ĕçне патшалăх та, общество та йышăннине кăтартса парать.

«Патшалăхшăн çемьесене, амăшĕсемпе ачасене пулăшу кÿресси яланах малти вырăнта пулнă. Хăйсен ачисен сывлăхĕшĕн, вĕсене пĕлÿ парассишĕн, кăмăл-сипет енчен аталантарассишĕн тивĕçлĕ шайра тăрăшакан, тĕпренчĕкĕсене воспитани парас тата çемье институтне çирĕплетес ĕçре тĕслĕх кăтартакан амăшĕсем çак наградăна тивĕçлĕ», – тенĕ Михаил Игнатьев. Вăл республикăра ачаллă çемьесене пулăшу кÿрес ĕçе пысăк тимлĕх уйăрнине, 2017 çулта çак тĕллевпе 5 млрд та 578 млн ытла укçа-тенкĕ уйăрма тĕллевленине каланă.

2016 çулта Чăваш Енре демографи кăтартăвĕсем Раççейри вăтам кăтартуран пысăкрах пулнăран республика «софинансировани критерийĕсене» тивĕçтерме пăрахнăччĕ, çавна май 2017 çулта çуралнă ачасемшĕн федераци бюджетĕнчен укçа-тенкĕ уйăрмарĕç. Октябрĕн 18-мĕшĕнче Раççей Президенчĕ Владимир Путин «Раççей Федерацийĕнче демографи политикине йĕркелес мерăсем çинчен» Хушăва улшăнусем кĕртнĕ. Унпа килĕшÿллĕн, федераци бюджетĕнчен регионсене 2012 çулхи декабрĕн 31-мĕшĕ хыççăн çуралнă виççĕмĕш тата ун хыççăнхи ачасемшĕн уйăхсерен тÿлеме укçа-тенкĕ уйăраççĕ. ■

Мăшăрĕшĕн – тĕрев, хĕрĕсемшĕн – тĕрек

• 2017 ÇУЛ – АМĂШĔПЕ АШШĔН ÇУЛТАЛĂКĔ

Вăл – пысăк опытлă вĕрентекен, Янăш ял тăрăхĕнчи хĕрарăмсен канашĕн ертÿçи, Кĕçĕн Турхан ял старости, депутат. Çав вăхăтрах килти хушма хуçалăха аталантарма, обществăлла ĕçсене хастар хутшăнма та ĕлкĕрет. Унсăр пуçне вăл – çемье ăшшин управçи, анне тата кукамай... Сăмах Кĕçĕн Турханти Ирина Васильева тата унăн туслă çемйи пирки.

Çемье архивĕнчи сăн ÿкерчĕк

И. Васильева хĕрĕсемпе

Аслисен пехилĕпе

«Аннесем, кукамайсем пире мăшăрпа килĕштерсе пурăнма, суя-ултавран аякка тăма вĕрентнĕ. Çемье çирĕплĕхĕ аннерен нумай килет. Эпир те хамăр ачасене çаплах ăс пататпăр. Килĕшÿре, пĕр пĕрне ăнланса пурăнни пĕлтерĕшлĕ», – ачаранпах аслисен сăмахĕсене ăша хывни ăна пурнăçра мăшăрĕшĕн тĕрев, ачисемшĕн тĕрек пулма пулăшать.

Кÿршĕ районта çуралса ÿснĕскер 10 класс пĕтернĕ хыççăн 1985 çулта И.Я. Яковлев ячĕллĕ ЧППИне ют чĕлхесен факультетне вĕренме кĕрет. Студент çулĕсенче пулас мăшăрĕпе, асăннă вĕрентÿ учрежденийĕнчех ăс пухакан Кĕçĕн Турхан каччипе Петр Васильевпа паллашса туслашать. Çамрăксем, хăйсен туйăмĕсем çирĕппине ĕненсе вĕреннĕ вăхăтрах çемье çавăраççĕ. 5 çултан институт пĕтернĕ Ирина Борисовна ĕç стажне Янăшри 8 çул вĕренмелли шкулта пуянлатма пуçлать, кĕçĕн класри ачасене, тепĕр 2 çултан вырăс чĕлхипе литературине, вĕрентме тытăнать. Тепĕр çулталăкран мăшăрĕ те алла диплом илсе тăван ялне таврăнать, çамрăк специалиста «Ивушка» ача сачĕн заведующийĕ пулма шанаççĕ.

Ялта пурăнакан мăшăр ĕçе çÿренĕ вăхăтрах пахча çимĕç калчисене сутлăх ÿстерет. Уйри çĕр лаптăкĕ çинче 30 метр тăршшĕ парниксем туса парка калчасем çитĕнтереççĕ. «1994-1996 çулсенче «Прогресс» хуçалăх ыйтнипе тата çынсене сутма 120 пин купăста калчи ÿстернине ас тăватăп», – иртнине куç умне кăларать Ирина Васильева.

Тÿрĕ кăмăлпа вăй хурать

Ирина Борисовна шкулта ачасене пĕлÿ панă вăхăтрах куçăмсăр майпа вырăс чĕлхипе литература учителĕн специальноçне алла илет. Вăхăт иртнĕçемĕн вăл професси ăсталăхне аталантарса пырса квалификаци ÿстерет. Паян вăл – аслă категориллĕ учитель, 10 çул ытла шкул директорĕн çумĕн тивĕçĕсене пурнăçласа пырать. Унăн ĕç стажĕ – 30 çула яхăн. Çав хушăра миçе ачана вырăс чĕлхин правилисене ăса хывма пулăшман-ши вăл, вырăс классикĕсен хайлавĕсене юратма вĕрентмен? Шутласа та тупаймăн... Нумай çул вăл ертсе пыракан «Илемлĕ вулав» кружокра ăсталăха аталантаракан ачасем район тата республика шайĕнчи конкурссенче малти вырăнсене тивĕçеççĕ. Акă, нумай пулмасть иртнĕ Янăш шкулĕн юбилейĕнче ĕçчен хĕрарăм нумай çул тÿрĕ кăмăлпа вăй хунăшăн Чăваш Ен Пуçлăхĕнчен Михаил Игнатьевран алла çыхмалли сехете тата Тав хутне тивĕçрĕ. Петр Ильичра вара, ĕнерхи «вĕрентекенре» предприниматель «вăраннă», паян вăл суту-илÿ сферинче ăнăçлă ĕçлет, лавкка тытать.

Васильевсем 3 хĕре пурнăç парнеленĕ. Паян вĕсем – ашшĕпе амăшĕн мăнаçлăхĕ, тĕревĕ, савăнăçĕ. Асли – Алена, Шупашкарти медицина колледжне, ЧПУн медицина факультетне пĕтернĕ, халĕ район больницинче аслă медсестра ра вăй хурать. Çемьеллĕ, мăшăрĕпе иккĕшĕ 2 ача ÿстереççĕ. Наталия коопераци институтĕнче ăс пухнă. Вĕренÿри çитĕнĕвĕсемшĕн икĕ хут Чăваш Ен Пуçлăхĕн Михаил Игнатьевăн стипендине илме тивĕçнĕ. Паян вăл – Мускаври пĕр банкăн ĕçченĕ. Кĕçĕнни – Мария паянхи кун Шупашкарти экономикăпа технологи колледжĕнче «Пушар хăрушсăрлăхĕн» факультетĕнче ăс пухать. Вăл та – Республика Пуçлăхĕн стипендиачĕ.

«Ĕçлеме пĕлекен çын пушă вăхăтне те сая ямасть...»

Картиш тулли выльăх-чĕрлĕх усраççĕ Васильевсем. Сĕтлĕ ĕнесен йышне 4 çитерни, 12 вăкăр самăртни те пулнă вĕсен. Паян 3 ĕнепе 2 пăру тытаççĕ. 16 метр сарлакăш тата 40 метр тăршшĕ теплицăра Петр Ильич юратнă мăшăрĕн çуралнă кунĕ тĕлне – Ирина Борисовна мартăн 29-мĕшĕнче çуралнă – хăярпа ешĕл çимĕçĕн пĕрремĕш тухăçне илме тĕллевлет. Хăй ÿстернĕ экологи енчен таса, пахалăхлă пахча çимĕçпе Петр Васильев тăванĕсене, çывăх çыннисене сăйлать, сутлăх та ÿстерет. «Теплицăра тăрăшасси, пахча çимĕç лартса ÿстересси – мăшăршăн чун уççи. Ир тăрсан та, ĕçрен таврăнсан та вăл чи малтан теплицăна çаврăнса тухать», – тет мăшăрне пур ĕçре те пулăшу кÿме хатĕр Ирина Борисовна, – «Ĕçлеме пĕлекен çын пушă вăхăтне те сая ямасть. Ачасемпе савăнатпăр, вĕсем нумай пулăшаççĕ. Пур ĕçе те çемьепе, тăвансемпе пурнăçлатпăр, туслă пурăнатпăр». Хăйĕн ăсталăхне, ĕçченлĕхĕпе тăрăшулăхне кама парса хăвармалли пур Васильевсен – тивĕçлĕ ăру çитĕнет.

■ АННА ФИЛИППОВА

Ĕмĕт патне çул уçать шкул

⮐ 1

Михаил Игнатьев паянхи Янăш шкулĕнче ачасене пĕлÿ илме, спортра, пултарулăхра аталанма пур май та пуррине палăртрĕ. «Раççей Президенчĕ Владимир Путин ачасем пахалăхлă пĕлÿ илччĕр, пур енлĕн те аталанса пырса пуласлăхра хăйсен вырăнне тупчăр тесе пĕтĕмпех тăвать», – терĕ вăл. Асăннă пĕлÿ çуртне вăл «районсен хушшинчи нумай функциллĕ вĕрентÿ центрĕ» тесе хакларĕ, паян Чăваш Енре хуласенче те, ялсенче те ачасене тивĕçлĕ пĕлÿ парас тĕллевпе пĕр пек условисем йĕркеленине палăртрĕ. Вăл хăйне ăс панă вĕрентекенсене валли те ăшă сăмахсем тупрĕ. «Кам мана вĕрентнĕ – вĕсем пурте манăн чĕрере», – уçрĕ вăл чунне. Михаил Васильевич хальхи вĕрентекенсем те хăйсен пĕлĕвĕпе опытне ачасене парасса, вĕсенчен çĕршыва юрăхлă çынсене çитĕнтерессе ĕненнине каларĕ, вĕрентекенсен умне тĕллев лартрĕ – Янăш шкулĕн Раççейри чи лайăх 500 шкул шутне кĕмеллех.

Чăваш Республикин Патшалăх Канашĕн Председателĕ Валерий Филимонов кунти çынсенче ялшăн, районшăн, республикăшăн яваплăх сисĕннине палăртрĕ. «Çакăн пек çирĕп коллектив пулсан лайăх кăтартусем пулаççех», – терĕ вăл вĕрентекенсен ĕçне пысăк хак парса.

Ĕçе чунтан парăннă

ЧР Пуçлăхĕ çумĕнчи Ваттисен канашĕн ертÿçи Лев Кураков республикăра ялти шкулсене аталантарас ĕçе пысăк тимлĕх уйăрни пирки каларĕ. «Шкулта ачасенчен хăйсен тăван çĕршывне юратакан, унăн историне хисеплекен тивĕçлĕ граждансем ÿстерни савăнтарать. Пĕлÿ çуртĕнче пурнăç çулĕ çине тăратнă вĕренекенĕсемпе тивĕçлипех мăнаçланма пултарать», – терĕ вăл çак шкултан Чăваш Ен Пуçлăхĕ вĕренсе тухнине палăртса.

Янăш шкулĕн район пурнăçĕнчи пĕлтерĕшне муниципалитет ертÿçисем те палăртрĕç. «Республикăра вĕрентÿ аталанăвĕ тĕрĕс çулпа пырать. Çакăн пек тĕслĕхлĕ шкулсем хута кайни пĕлтерĕшлĕ. Вĕсен йышĕ çулсерен ÿссе пырасса çирĕп шанса тăратăп», – янăрарĕç район пуçлăхĕн Андрей Николаевăн сăмахĕсем. Райадминистраци пуçлăхĕн тивĕçĕсене пурнăçлакан Владимир Димитриев шкул коллективĕ районăн обществăлла пурнăçне хастар хутшăннине, район шайĕнчи конкурссенче, спорт ăмăртăвĕсенче пысăк кăтартусемпе палăрнине асăнчĕ.

Шкулта ăста, хăйсен ĕçне чунтан юратакан педагогсем ĕçлеççĕ. Михаил Игнатьев Янăш шкулĕ ыттисемшĕн тĕслĕх пулнине палăртса нумай çул тÿрĕ кăмăлпа тăрăшакансене алла çыхмалли сехетсем тата Тав çырăвĕсем парса чысларĕ. Наградăсене ытти сем те тивĕçрĕç.

■ АННА ФИЛИППОВА

ШУХĂШ

Андрей АЛЕКСАНДРОВ,
И.Н. Ульянов ячĕллĕ ЧПУ ректорĕ:

– Янăш шкулĕнчен вĕренсе тухакансене аслă шкулсем хапăл. Кунта эпĕ укçа-тенкĕпе техника, лаборатори никĕсне кăна мар, вĕрентĕвĕн ăнăçлă йĕркеленĕ логистикине те куртăм. Ку вĕрентÿ учрежденийĕн пуласлăхĕ пысăк – çакăн пирки эпĕ иккĕленместĕп. Вăл пĕтĕм районшăн ÿсĕм, пуласлăх пуçламăшĕ.

Эвелина ВАСИЛЬЕВА,
вĕрентекен:

– Çак шкулта эпĕ 1985 çултанпа ĕçлетĕп, физика тата математика предмечĕсене вĕрентетĕп. Ачасем лайăхрах пĕлччĕр тесе тăрăшатăп. Паянхи ачасем малтанхи ăрупа танлаштарсан урăхларах, вĕсен тавракурăмĕ анлăрах. Халĕ ачасем садикре те аталанаççĕ. Вĕренекенсем те тĕрлĕ кружока çÿреççĕ, пултарулăха туптаççĕ. Манăн хамăн 3 ача та Янăш шкулĕнче ăс пухнă, халĕ вĕсем пурте аслă пĕлÿллĕ.

Виталий ВАСИЛЬЕВ,
вĕрентекен:

– Манăн асатте çак шкулта директорта ĕçленĕ, 1940 çулта шкул çуртне хута ярассишĕн тăрăшнă. Анне, Екатерина Димитриевна Андреева, 1970 çулта шкула вырăс чĕлхипе литература вĕрентме килнĕ. Эпĕ хам та çак шкулта ăс пухнă, институт пĕтернĕ хыççăн çак шкултах физика, математика, информатика предмечĕсене вĕрентме тÿр килчĕ. Шанса панă ĕçе яланах тÿрĕ кăмăлпа пурнăçланă.

Елена АФАНАСЬЕВА,
11-мĕш класс вĕренекенĕ:

– Эпĕ ку шкулта 2-мĕш çул ăс пухатăп, унччен Чăрăшкасси шкулĕнче вĕреннĕ. Кунти шкулта килĕшет, спортра та, вĕренÿре те аталанма майсем çителĕклĕ. Эпĕ спортпа туслă, кире пуканĕ йăтатăп, армспорт кăмăла каять. Агрокласра вĕреннĕ май тĕрлĕ ял хуçалăх предприятийĕнче пулса курма тÿр килет. Шкул вĕренсе пĕтерсен медицина енĕпе вĕренме каяс тĕллев пур. Шкул вара, иккĕленместĕп, ĕмĕт патне çул уçĕ.

ХЫПАР-ХĂНАР

УЙРĂМ ÇЫНСЕН ÇĔР, ТРАНСПОРТ ТАТА ПУРЛĂХ НАЛОГĔСЕНЕ ДЕКАБРĔН 1-МĔШĔ ЧЧЕН ТӲЛЕСЕ ТАТМАЛЛА – аса илтерет Федерацин налог службин 5-мĕш уйрăмĕн пуçлăхĕн тивĕçĕсене пурнăçлакан Надежда Демидова. Çак тивĕçе пурнăçлама ĕлкĕреймеллисене вара кун хыççăн пени хушăнса пырасси пирки асăрхаттарнă ĕнтĕ. Налог инспекцийĕ парăма суд приставĕсем урлă пурлăх шучĕпе шыраса илме те пултарать. Парăм 3 пин тенкĕрен иртсен тата налога 6 уйăхра тӳлесе татмасан ăна суд урлă шыраса илеççĕ. Вăл палăртнă суммăран сахалрах пулсан налог инспекцийĕ ăна 3 çулта шыраса илеет.

Налог тӳленĕ чухне çăмăллăхпа кам усă курма пултарнине tavanen.ru сайтра вуласа пĕлĕр.

ХĂРУШСĂРЛĂХ

ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИН ГРАЖДĂНЛА ОБОРОНĂПА ЧРЕЗВЫЧАЙЛĂ ЛАРУ-ТĂРУСЕН ПАТШАЛĂХ КОМИТЕЧĔ паян онлайн режимпа тӳрĕ лини иртерет. Унта пушар хăрушсăрлăхĕпе тивĕçтерессипе çыхăннă ыйтусене сӳтсе явăççĕ. Çав шутра Çĕнĕ Çул тата Сурхури уявĕсен вăхăтĕнче пиротехника изделийĕсемпе усă курнă чухнехисене те. Çавăн пекех тӳрĕ линире республика территорийĕнче 112 тытăмăн ĕçĕ-хĕлĕ çинче те чарăнса тăрĕç.

Тӳрĕ эфир 16:00 сехетре пуçланать. Интернет сетьре ăна http://video.cap.ru/video/live адреспа курма май пулать. Экспертсем патне ыйтусене gkchs@cap.ru электрон почтăпа е тӳрĕ трансляци вăхăтĕнче (8352) 56-50-60 номерпе йышăнаççĕ.

Экспертсен йышĕнче Чăваш Республикин граждăнла оборонăпа чрезвычайлă лару-тăрусен патшалăх комитечĕн, РФ МЧСĕн ЧР тĕп управленийĕн, республикăри пушара хирĕç тата шыравпа çăлав службисен представителĕсем пулаççĕ.

ШУТА ИЛМЕ

Декабрĕн 2-мĕшĕнче Кӳкеçри «Бичурин тата халхи самана» музейра Германире çар тивĕçĕсене пурнăçланнă Раççей салтакĕсен ушкăнĕн районти ветеранĕсен тĕл пулăвĕ иртет. Мероприяти 10:00 сехетре пуçланать.

ТĔ сĕнет

Декабрĕн 1-мĕшĕнче Чăваш Ен Патшалăх Канашĕн депутачĕсем граждансемпе тĕл пулу йĕркелеççĕ. ЧР Патшалăх Канашĕ ĕ нпредседателĕн çумĕ – бюджет, финанс тата налог комитечĕн председателĕ Альбина Егорова 10 сехетре Кӳкеçри тĕп библиотекăра граждансене йышăнать, çав вăхăтрах социаллă политикăпа наци ыйтăвĕсен комитечĕн председателĕ Вячеслав Рафинов муниципалитет администрацийĕн ларусен залĕнче район çыннисемпе тĕл пулĕ.

● ÇИВĔЧ ЫЙТУ

Пысăк парăмсем хăçантанпа лайăх-ши?

Чăваш Енре иккĕмĕш эрне ĕнтĕ уçăмлă хуравлă ыйтусене сӳтсе явăççĕ

Парăмçă пулса тăрасси кашни çынна хăратмалла пек, çав вăхăтрах Чăваш Енре пĕр депутат республикăн патшалăх умĕнчи парăмне ӳстерме чĕнсе калани тĕлĕнтермеллипех тĕлĕнтерет.

Кунта кулса çапла та калама пулатчĕ пулĕ: атьăр, шӳтлесе илтĕмĕр, çитет, малалла ĕçлер. Анчах апла мар иккен. Иккĕмĕш сесси ĕнтĕ «Справедливая Россия» депутачĕ Игорь Моляков пире патшалăх умĕнче 47,6 млрд тенкĕ (2017 çулхи ноябрĕн 1-мĕшĕ тĕлĕнчи кăтарту) парăмлă Мордва Республикине тĕслĕх вырăнне илсе кăтартать. Тен, чăннипех, пирĕн кӳршĕсем патшалăх умĕнчи парăм ӳснĕ вăхăтра экономикăна аталантарма пулăшакан ăнăçун çĕнĕ финанс формулине шухăшласа тупнă? Кун пек малтан Америкăна кăна май килнĕчĕ, тĕрĕсрех каласан, ăна пĕтĕмпех каçаратчĕç. Мĕн улшăнчĕ, мĕскер эпир, Игорь Юрьевичсăр пуçне, курмасăр ирттерсе ятăмăр?

Хурава «Известия Мордовии» хаçатри ĕçтешсен публикацийĕсенче шырарăмăр. Мĕншĕн эпир çакна маларах туман? Никам та чăваш депутачĕсен пуçарулăхĕ çакăн пек инçе каясса шухăшлама пултарайман. Мĕншĕн пĕр наци республикин эсерĕсем тепĕр наци республикинчи ĕçтешĕсенчен хăйсен тупăшĕнчен чылай ирттерекен парăмсемпе мĕнле пурăннине шăнкăравласа ыйтса пĕлмен? «Известия Мордовии» хаçат сайтĕнче тепĕр республикăна – Мари Республикине халаллана статья пичетленнĕ. Пирĕн çурçĕр енчи кӳршĕсем те RBK иртнĕ çулхи пĕтĕмлетĕвĕсемпе чи пысăк парăмсемлĕ регионсен списокне кĕнĕ. Сăмах РФ Президенчĕн федерацин Атăлçи округĕн уполномочиллĕ представителĕ Михаил Бабич Мари Республикин Пуçлăхĕн тивĕçĕсене пурнăçлакан Александр Евстигнеевпа паллаштарнă чухнехи материал çинчен пырать. Ун чухне Михаил Бабич республикăри социаллă пурнăçпа экономика аталанăвĕнче лару-тăру йывăррине палăртса тĕрĕс йышăнусем тума ыйтнă: « ...Мари Республикинче патшалăх умĕнчи парăм çĕршывра чи пысăкки, патшалăх умĕнчи парăмăн тытăмĕ те чи кăткăсси – унăн 71% коммерциллĕ. Раççей финанс министерствипе тунă килĕшĕве пăхăнманшăн июлĕн 1-мĕшĕччен 2 млрд ытла тенкĕлĕх бюджет кредитне саплаштарма тивет».

Александр Евстигнеев тухса каласнă чухне «ĕç тухăçлăхне ӳстересси çинчен шухăшламаллине» палăртнă, федераци влаç органĕсемпе ĕçленĕ чухне ун шучĕпе пурăнмалла маррине, «хамăрăн ĕçлесе илме пĕлмеллине» палăртнă.

Эппин, нимĕн те улшăнмарĕ, пысăк парăмсем – малтанхи пекех ĕçри чи лайăх кăтартусем мар. Çакна парăмсен «хуçисем» хăйсем те çирĕплетеççĕ. Тӳлевсĕр укçа пулманнине, парăмсене татмаллине, вĕсем тăрăх процент тӳлемеллине пурте ăнланаççĕ. Енчен те парăм пысăк пулсан хамăрăн кăна мар, пирĕн ачасен те тӳлеме тивет... Эппин мĕншĕн Чăваш Енре, пушшех те, Патшалăх Канашĕн трибуни çинчен çак демагоги илтĕнет?

ОЛЕГ ЕРШОВ, «СОВЕТСКАЯ ЧУВАШИЯ» ХАÇАТ

Пĕр прививкăра пĕтĕм сывлăх

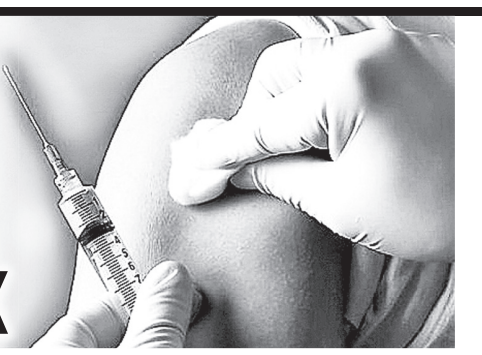

• ÇАВРА СĔТЕЛ

Инфекци чирĕсемпе кĕрешмелли шанчăклă мелсенчен пĕри вăл – прививка. Ачасене тата çитĕннисене вакцинацилессин пĕлтерĕшĕ çинчен паянхи çавра сĕтел хăнипе Шупашкар районĕнчи тĕп больницăн амбулаторипе поликлиника ĕçĕхĕлĕн тĕп тухтăр çумĕпе Александр ДОРОНИНПА калаçатпăр.

– Александр Александрович, тухтăрсем прививкăсем инфекциллĕ чир-чĕртен хӳтĕлеме пулăшнине ĕнентереççĕ. Унăн витĕмĕ чăннипех те пысăк-и?

– Ачасене тата аслисене прививкăсене 2014 çулта йышăннă «Профилактика прививкисен календарьне, çавăн пекех эпидемиологи кăтартăвĕсем тăрăх та, çирĕплетни çинчен» хушупа килĕшӳллĕн туса пыраççĕ. Çулталăк вĕçĕнче кашни инфекципе профилактика прививкисен планне йĕркелеççĕ. Ăна Сывлăх сыхлав министерстви тата Роспотребнадзор йышăнса çирĕплетет. Иммунологи сийне йĕркелемешкĕн, эпидеми лару-тăрăвне тивĕçлĕ шайра тытса пымашкăн çулталăкра районта пурăнакансен 95% кая мар кашни инфекцирен прививка тумалла.

– Вакцина организма мĕнле витĕм кӳрет?

– Прививка тунă чухне организма микробсене пĕтермелли токсинсене яраççĕ. Çакăн хыççăн организм вĕсене хирĕç кĕрешме пуçлать. Иммунитет микробсене нумай вăхăтлăха «палласа» юлать. Прививка хыççăн микробсене хирĕç организм хăйĕн вăййĕпе кĕрешет, çын чирлемест.

– Вакцинăсене ăçта упраççĕ?

– Ятарлă кабинетра 7-8 медицина холодильникĕ пур, медицина ĕçченĕ вĕсенчи сывлăш температурине кун тăршшĕпех тĕрĕслесе тăрать. Халĕ çак ĕçе электронлă термометрсемпе йĕркелесе пыма пулать. Маларахри çулсенче вакцинăсене хамăр илсе килнĕ пулсан, халĕ ытларах пирĕн заявкăсем тăрăх аптека базинчен централизацилесе кӳрсе килеççĕ. Медĕçченсем вакцинăна температурăна кирлĕ шайра тытса тăма пулăшакан сивĕ элементлă термоконтейнерсемпе йышăнаççĕ. Вакцинăна пĕр уйăх кăна упрама юрать.

– Çитĕннисене мĕнле чир-чĕртен вакцинацилеççĕ?

– Çуланнă çынсене чи малтан столбнякран тата дифтерирен прививка тăваççĕ. Юлашки хут вакцинациленĕ хыççăн – 10 çултан пĕрре. Кăçал районта 3005 çынна çак инфекци чир-чĕрĕнчен прививка тума планланă, 2794-шне (93%) вакцинациленĕ. Кунсăр пуçне çыннăн уçă, лапра лекнĕ, пиçсе кайнă сурансем, сывлăха ытти мелпе сиен кӳнĕ пулсан васкавлă вакцинаци тумалла. Çулталăк пуçланăранпа çакăн пек прививкăсене 193 çынна тунă.

18 çултан пуçласа 55 çулччен В гепатитран унчен прививка туманнисене виçĕ хут вакцинацилеççĕ. Кăçал çак чир-чĕртен 300 çынна прививка тума палăртнă, плана тултарнă. Хĕрлĕхентен (корь) çак чирпе унччен чирлемен тата прививка туман 35 çул тултарман арçынсене тата хĕрарăмсене икĕ хут 3 уйăхлăх тăхтавпа вакцинацилеççĕ. 2017 çулта 262 çынна хĕрлĕхене хирĕç прививка тума планланă пулсан вĕсенчен çуррине вакцинациленĕ. Çак ĕçе маларах вакцина çителĕксĕр пулни чарса тăчĕ.

Хĕрлĕ шатрана (краснуха) хирĕç унччен çак чирпе чирлемен тата ăна хирĕç прививка туман 18-25 çулти хĕрарăмсене вакцинацилеççĕ. Кăçал 10 хĕрарăма прививка тунă. Пневмококклă тата менингококклă вакцинăпа призывниксене çеç вакцинацилеççĕ. Çурхи тата кĕрхи призывра 131 çынна çак прививкăна тума палăртнă.

– Хĕл çитрĕ, грипп хăрушлăхĕ пысăк. Миçе çынна çак чиртен вакцинациленĕ?

– Санитари правилисемпе килĕшӳллĕн çурт-йĕрпе коммуналлă сферăра, транспорт тытăмĕнче, вĕрентӳ сферинче тăрăшакансен, медицина ĕçченĕсен, студентсен, ача кĕтекен хĕрарăмсен, призывниксен, вăраха кайнă чир-чĕрпе аптăракансен, 60 çултан аслă çынсен пурин те грипран вакцинациленмелле. Кăçал планпа 14018 çынна прививка тума палăртнă пулсан, çак кăтартăва ирттернĕ те, 14410 çынна прививка тунă. Пĕлтĕр амăшĕ пулма хатĕрленекенсене грипран 4-5 прививка кăна тунă пулан, кăçал ун пеккисем 30-ăн пулчĕç. Ку вакцинăсем консервантсăр.

– Эпидемиологи кăтартăвĕсем тăрăх та прививкăсем тăваттăр-и?

– Ветстанци ĕçченĕсене урнă чиртен вакцинацилетпĕр. Çынна килти е тискер чĕр-чун çыртсан урнă чиртен прививка тумаллах. Хирургсем тата травматологсем çакăн çинчен пĕлеççĕ. Кунсăр пуçне сывлăха çирĕплетмелли ачапăча лагерĕсенче кухня ĕçченĕсене А дизентирирен тата А гепатитран тунă. Ветслужбăра тата сĕтçу тавар ферминче вăй хуракан 41 çынна – çĕпĕр мурĕнчен (сибирская язва).

– Картотека ĕçĕ-хĕлĕпе паллаштарăр-ха?

– Районти тĕп больницăра ачасене тата аслисене вакцинацилессипе икĕ кабинет ĕçлет. Ача çуралсанах профилактика прививкисен карттине уçаççĕ. Унта пурнăç тăршшĕпех тунă пур прививкăна та палăртаççĕ. Унччен çак ĕçе алăпа çырса тунă пулсан, юлашки 2-3 çулта ятарлă компьютер программипе усă курнипе прививкăсене планлама çăмăлрах.

– Ачасене мĕнле чир-чĕртен вакцинацилеççĕ?

– Пурĕ районта 11270 ача пурăнать, вĕсене 10 инфекци чирĕнчен – туберкулез, гепатит В, пневмони, полиомиелит, столбняк, коклюш, дифтери, хĕрлĕхен (корь), хĕрлĕ шатраран (краснуха), эпидпаротитран – палăртнă планпа килĕшӳллĕн прививка тăваттăр. Кăçалхи тăхăр уйăхра хăш-пĕр инфекци чирĕсемпе планпа килĕшӳллĕн вакцинацилесси юлса пычĕ. Вакцинăсем çуккипе çулталăкри ачасене прививкăсем тумалли график пăсăлчĕ. Полиомиелит тата туберкулин вакцинисем чылай хушă пулман. Ку лару-тăру вĕсене кăларакан предприяти вакцинăна пирĕн çĕршыва çитерме чарăннипе çыхăннăччĕ. Ачасен каникул вăхăчĕ тата ашшĕ-амăшĕн отпускĕ те вакцинацилессине вăраха тăсать. Медицина кăтартăвĕсемпе прививкăна каярах куçарасси те пулать. Тĕп çăлтав вара ашшĕ-амăшĕ ачисене прививка тума тата туберкулинодиагностика тухма килĕшменни. Медицина ĕçченĕсем профилактика прививкисен витĕмлĕхĕ çинчен тăтăшах ăнлантарсан та прививка тума хирĕçлекенсен шучĕ ӳсет. Паллах, ашшĕ-амăшĕн ирĕкĕ ку, анчах та хирĕçлени хăш-пĕр чухне сывлăхшăн хăрушлăх та кăларса тăратнине ăнлантарма кирлех-ши?

– Медицина ĕçченĕсем çителĕксĕрри те ура хурса пырать...

– Районта 10 педиатри участокĕнче 10 тухтăр ĕçлет. Çĕньялти, Тренккассинчи врач амбулаторийĕсенче медсестра çук, Тутаркассинчи участокри больницăна ача-пăча медсестри кирлĕ. Çак объектсенче пурăнакансене вакцинацилемешкĕн прививка бригадисем йĕркеленĕ. Çавăн пекех çак территорисенчи ачасене Шупашкар районĕнчи тĕп больницăра урăх участокри тухтăрсем те прививка тăваççĕ. Çак кунсенче Çĕньялти шкула, кунти ача садне, медицина сестри ĕçлеме вырнаçрĕ. Çавăнпа плана кĕртнĕ вакцинаци ĕçне çулталăк вĕçлениччен пурнăçласса шанатпăр.

АНЖЕЛИКА ТИХОНОВА

www.tavanen.ru Ноябрь 30 - Декабрь 6, 2017 Таван Ен № 47 (10611-10612)

ХЫÇРА – КИТАЙ, ПОЛЬША ТАТА БОЛГАРИ

• АСА ИЛ-ХА, САЛТАК

Çак уйăхра пĕтĕм çĕршыв Ракета çарĕсен тата артиллери кунне паллă турĕ. 1942 çулта ирхи 7 сехет те 30 минутра Сталинградра «катюшăсен» залпĕпе 80 минута пынă артиллери хатĕрленĕвĕ пуçланнă. Гитлер çарĕсем çине 3500 тупăран персе тăнă. 8 сехет те 50 минутра совет çарĕсем «Уран» наступлени операцийĕ пирки пĕлтернĕ.

Малти Ункăпуç ялĕнче пурăнакан Георгий Вавилов Ракета çарĕсен ретĕнче çар тивĕçне 3 çул та 4 уйăх çурă, 1956-1959 çулсенче, пурнăçланă. Вăл 1937 çулхи ноябрĕн 23-мĕшĕнче 3 ачаллă çемьере çуралнă. Ашшĕ, Константин Вавилов, Тăван çĕршывăн Аслă вăрçинче 1945 çулхи апрелĕн 27-мĕшĕнче Берлинти рейхстагшăн пынă çапăçура пуç хунă. Ăна 1945 çулхи майăн 1-мĕшĕнче Ландсберг хулинче пытарнă. Унăн палăкĕ патне хĕрĕ Римма Константиновна турпутевкăпа çитсе килнĕ.

Георгий Вавилов 1945 çулхи сентябрĕн 1-мĕшĕнче Питикасси патĕнчи çырмара вырнаçнă пуçламăш шкула вĕренме кайнă. Унти 4 класс хыççăн çиччĕмĕшĕчен Хыркассинче пĕлӳ пухнă, халĕ вăл – Вăрман-Çĕктер шкулĕ. Вăл вăхăтра ăна пулас профессор Мефодий Федорович Чернов директор ертсе пынă. 1952 çулта Ишлейри МТС-ра вĕреннĕ, трактористпа комбайнерăн пулăшуçи пулса тăнă, каярах шофер профессине те алла илнĕ. Унтан Шупашкарти ТСР-3-ре самосвалпа ĕçленĕ. «Çара хам ирĕкпе кайнă. Военкоматра хушамат та пулман, повестка та паман. Çакă Ишлейри пушарта нумай документ çунса кайнипе çыхăннă. Манăн çуралнине ĕнентерекен хута военкоматран ял Советне Алексей Пантиков патне шăнкăравласа тĕрĕслерĕç», – каласа парать Георгий Константинович. Вăл 1956 çулхи сентябрĕн 16-мĕшĕнче çара кайнă. Çамрăк каччă Сывлăшран тапăнасран хӳтĕлекен (ПВО) çарсен зениткăллă 4-мĕш полкне лекнĕ. Ленинград хулинчи Измайлово проспектĕнче вырнаçнă пулнă вăл. Полкра 6 зенитка батарейи пулнă. Георгий Вавилов салтак çар шоферĕ, зенитка авăрлаканăн тивĕçĕсене пурнăçланă. Çар полигонĕ Ладога çывăхĕнчи «Пурнăç çулĕпе» юнашар йĕркеленнĕ. Ултă тупăран тăракан батарея Шушарта – чăваш поселокĕнче – тăнă. Унти торф кăлармалли комбинатра Елчĕк, Хĕрлĕ Чутай, Красноармейски тата Советски районĕн хĕрĕсем ĕçленĕ. Батарейăри пĕртенпĕр чăваш каччине хĕрсем ĕçтернĕ-çитернĕ. Халĕ Шушар вырăнĕнче ют çĕршыври паллă брендлă автомобильсен тĕрлĕ моделĕсене пуçтаракан завод ĕçлет.

Г. Вавилов, 1958 ç.

Георгий Вавилова Рыбацкий поселокне куçарнă. Улатăр районĕнчи чăваш капитанĕ Копейкин батарея командирĕ пулнă. 1957 çулхи кĕркунне салтак çулĕ Мускав çумĕнче вырнаçнă Ракетчиксен çарĕн вĕрентӳ полкне выртать. Унта ракета-заправщикпе ĕçленĕ. 3 уйăх вĕреннĕ хыççăн Капустин Яр полигонне, унтан Ленинград хули çывăхĕнчи зениткăпа ракета комплексĕн чаçне лекет Вавилов. 1958 çулхи апрель уйăхĕнче тăван ялне пĕрремĕш хут отпуска килсе каять. Ун хыççăн ăна каллех Капустин Яр полигонĕ кĕтнĕ. 40 салтака çар тумĕсене хывса граждан çи-пуçĕ тăхăнтартаççĕ те пуйăспа лартса каяççĕ. Вĕсен шутĕнче Георгий Вавилов та. Хăй çуралнă кун, 1958 çулхи ноябрĕн 23-мĕшĕнче, вĕсем СССР-па Китай чиккисем урлă каçнă. Пекина та çитнĕ. Вĕсем Китай çарĕн çыннисене ракета-зенитка пирки вĕрентнĕ. Халĕ Китайра вĕсен полигонĕнчен космодром тунă, космоса ракетăсем те вĕçтереççĕ. Çакăнта вара чăваш салтакĕ те тӳпе хывнине халĕ, тен, аса та илмеççĕ-тĕр, анчах та ентешсем пĕлччĕр. Каласа Лушу Юн тăлмачă китай чĕлхинчен куçарса пынă. Вавилов Китайри Кучи Чан капитанпа та туслашнă. Ĕнерхи салтак 1959 çулхи майăн 1-мĕшĕнче Пекинри Тяньаньмэнь тӳремĕнче иртнĕ уяв демонстрацине паян та ăшшăн аса илет. Çав кун Китай патшалăхне йĕркеленĕренпе 10 çул çитнине паллă тунă. Вăл Владимир Лашков белоруспе юнашар трибуна çинче, Китай патшалăхĕн ертӳçи Мао Цзедун умĕнче тăнă. «Çавăнса пăхрăм та – вăл ман хыçра. Нимех те мар тесе хулпуççинчен лăпкаса илчĕ. Çур сехет туйса тăтăм ман çурăм хыçĕнче сывланине», – каласа кăтартрĕ ветеран. Георгий Вавилова çав кун Китайпа Совет туслăхĕн медалĕпе чысланă. Халĕ медаль Шупашкарти Мухтав музейĕнче упранать. Мао Цзедун алă пуснă ĕнентерӳ хутне хам та тытса куртăм. Китайăн вăрăм стени патĕнче 2 хут пулнă вăл, унти кĕнеке çине чăвашла çырса хăварнă. Тăхăр уйăхран 4 инструктора пуйăс çине лартса янă. Ыттисем маларах кайнă. Çул çинче 8 талăк иртнĕ. Георгий Вавилова Мускаври Ярославский вокзалне çар главнокомандующийĕ Георгий Байдуков генерал кĕтсе илнĕ. 15 кунлăха яла отпуска кайма ирĕк панă. Вăл вĕçленсен Польшăри Белостоцкий облаçĕнчи Голдап хули çывăхĕнче вырнаçнă зениткăпа ракета чаçĕ кĕтнĕ. Икĕ уйăх поляксене вĕрентнĕ вăл. Варшава хулипе паллашма та вăхăт тупнă. Çак çулах хăйĕн çар опычĕпе Болгаринчи Пловдив хулинче те паллаштарма пӳрнĕ ăна. Кунти паллă Шипка тата Алеша палăкĕсене пуç тайнă Георгий, Асăну кĕнеки çине чăвашла çырса хăварнă. 1959 çулхи ноябрĕн 23-мĕшĕнче, унăн çуралнă кунĕнче, граждан тумĕпе çӳренĕ, пĕр-пĕрне ашшĕ ячĕсемпе кăна чĕннĕ салтак-инструкторсем София-Бухарест-Мускав пуйăспа тухса килнĕ. Çитсен эрнеренех декабрĕн 12-мĕшĕнче ăна демобилизацилеççĕ.

1980 çулта Мускавра Çуллахи вăйăсен Олимпиади иртнĕ. Тухăç Европăра йĕркеленĕ историри пĕрремĕш олимпиада пулнă вăл. Унта Чăваш Республикинчен 3 автобус автоколонни хутшăннă, пурĕ 58 автобус пулнă. 16 автобусран тăракан 3-мĕш автоколоннăна çартан таврăнсан Шупашкарти автопарка шоферта ĕçлеме тытăннă Георгий Вавилов ертсе пынă. Вĕсем Бразили тата ытти çĕршыв турисчĕсене те турттарнă. Ятарлă билетсемпе олимпиадăна тӳлевсĕрех кĕрсе тухма пултарнă. Унăн 3-мĕш ĕнентерӳ хутне алла хумханмасăр тытма май çук. Ăна РСФСР автомобиль транспорчĕн Министрĕ Евгений Георгиевич Трубицын Хисеп хучĕпе тата ылтăн сехетпе чысланă.

1987 çулта Георгий Вавилов Раççейĕн Ĕç ветеранĕн ятне тивĕçет. 1993-1998 çулсенче тивĕçлĕ канăва тухичченех вырăнти хуçалăхра уйхир бригадирĕн пулăшуçинче тăрăшать. Çав вăхăтранпа паллатăп та ĕнтĕ çĕршыв историйĕнче паллă йĕр хăварнă пирĕн тăрăхри хисеплĕ ветерана. Вăл 1993-2003 çулсенче Малти Ункăпуçĕнче ял старости те пулнă. Георгий Вавилов мăшăрĕпе Розăпа 34 çул каялла çемье çавăрнă, икĕ ывăлпа пĕр хĕр пăхса çитĕнтернĕ. Аслă ывăлĕ Олег – Инçетри Хĕвел тухăç, кĕçĕнни Константин – Çурçĕр Флочĕсенче çар тивĕçне пурнăçланă, çемйисемпе Шупашкарта пурăнаççĕ, килсе пулăшса тăраççĕ.

НИКОЛАЙ СМИРНОВ,
АТĂЛЪЯЛ

ПАЛЛĂ ЙĔР ЮЛЧĔ

• АС ТĂВĂМ

Совет халăхĕн Тăван çĕршывăн Аслă вăрçинчи паттăрлăхĕ этемлĕх историйĕнче нихăçан манăçми тарăн йĕр хăварчĕ. Ăна пулас ăрусем патне çитересси – яваплă та пархатарлă тивĕç.

60-мĕш çулсен пуçламăшĕнче (Аслă Çĕнтерӳ 20 çул тултарас умĕн) халăхăн вăрçăри паттăрлăхне тивĕçлипе хакласа çĕршывра идеологи ĕçне çак тĕллевпе йĕркелесе пычĕç. Пур çĕрте те ас тăвăм-асăну ĕçĕ вĕресе кайрĕ. Çĕннине, халиччен илтменнине-курманнине кĕнекесенчен, кинофильмсенчен пĕлме пултартăмăр. Шкулсенче çамрăк армеецсен юхăмĕ пуçланса кайрĕ (5-8 классем «Зарница», 9-10 классем – «Орленок» вăййисене хутшăнма пуçларĕç). Вĕсем юхăм программипе килĕшӳллĕн вăрçă историйĕн вырăнти материалĕсене пухма тытăнчĕç. Вăхăт иртнĕçем çав материалсем шкулсенче таврапĕлӳ музейĕсене йĕркелеме май пачĕç.

Çитĕнекен ăрушăн вăрçă участникĕсемпе куçакуçăн курса каласни, вĕсен наградисене тытса пăхасси питĕ кăсăклăччĕ. Çак тĕл пулусене ун

Е. Григорьев

чухнехи çамрăксем халĕ те лайăх ас тăваççĕ. Вăрçă ветеранĕсем пурăннă чух архив материалĕсемпе сахалтарах кăсăкланнă, килĕсенче мĕн упранса юлнă, çавăнпа ытларах çырлахнă. Халĕ вара, питĕ шел, вăрçă ветеранĕсем пирĕн хушăра çукпа пĕрех. Вĕсем çинчен халь пурăнакансем мĕн пĕлнине кăна калама пултаратпăр. Е малтан мĕн каланипе çырлахатпăр. Мăнал, Тимĕрçырма, Мемеш, Мишер ялĕсенчи чылай ветеранпа тĕл пулнине район хаçатĕнче палăртма тăрăшнăччĕ. Районти çар комиссариачĕн архивĕнче упраннă документсем ветерансен историне чылаях пуянлатрĕç.

Çак кунсенче ман пата Мăналта пурăнакан Геннадий Ефимович Григорьев çитрĕ. Вăл хăйĕн ашшĕ Ефим Федорович вăрçă ветеранĕ çинчен çар комиссариатĕнчи архив материалĕсене пухса килнĕ. Документсемпе паллашма питĕ кăсăклă. Ун пеккине пур чухне те курма тӳр килмест. Кунта вăрçăчченхи служба та, хаяр вăрçăн кашни çулĕ те палăрса тăрать.

Ефим Григорьев 1918 çулхи декабрĕн 22-мĕшĕнче Мăналта çуралнă. Ялти пуçламăш шкула пĕтерсен 5-мĕш класа Кăшавăшри тулли мар вăтам шкула çӳренĕ. Ун хыççăн çамрăк тăван колхоз (ун чухне вăл Калинин ячĕпе хисепленсе тăнă) ĕçĕсене хутшăннă. 1939 çулхи октябрьтен пуçласа 1940 çулхи май уйăхĕччен стрелоксен 540-мĕш полкĕн сержантсен шкулĕнче вĕреннĕ, 1940 çулхи май уйăхĕнчен тытăнса 1941 çулхи июльчен 181-мĕш полкра стрелокра тăнă. Кунта вăрçăн чи малтанхи уйăхĕсенчи кăткăс та йывăр саманчĕсене чăтса иртернĕ. Ефим Федорович Тĕп фронтăн 151-мĕш дивизийĕн стрелоксен 581-мĕш полкĕн тытăмĕнче Рогачево хулине хӳтĕленĕ чух 10 нимĕç салтакне тĕп тунă. Хăй те аманнă, госпитальте сипленнĕ. 1941 çулхи декабрьччен, сурансем тӳрленсе çитиччен, икĕ уйăха яхăн Ижевск хулинче хуçалăх службинче тăнă.

Ефим Федорович 1942 çулхи январь-июнь уйăхĕсенче 126-мĕш мотомеханика уйрăм разведка ротинче разведчик пулнă. Июлĕн 17-мĕшĕнче вăл тăшманăн персе тăракан точкине аркатнă, 6 фашиста тĕп тунă.

Танксене хирĕç çапăçакан 21-мĕш бригадăн 209-мĕш полкĕнче тăнă чухне Ефим Федорович тăшманăн Никопольти ушкăнне пĕтернĕ тата нимĕçсен Крымри оборонине аркатнă çĕре хутшăннă. Çак çапăçура хăюлăхпа паттăрлăх кăтартнăшăн вăл «Хĕрлĕ Çалтăр» ордена тивĕçнĕ. Çакна 1944 çулхи ноябрĕн 6-мĕшĕнче 3-мĕш Украина фрончĕн 37-мĕш çарĕнчи 188-мĕш Нижнеднепровский дивизири стрелоксен 188-мĕш полк командирĕ 087/11 кăларнă приказ çирĕплетет.

126-мĕш уйрăм разведрота тăшманпа çапăçăва кĕрсен Мăнал çынни 2-мĕш хут аманать. Суранĕ йывăр пулнипе ăна Епхӳри госпитальте сипленнĕ хыççăн сывалса çитме килне яраççĕ. Сывлăхĕ çирĕпленсен 1943 çулхи июньте каллех çара чĕнсе илеççĕ. 1944 çулхи августчен 260-мĕш уйрăм разведротăра разведчик пулса çапăçать вăл, ун хыççăн – стрелоксен 21-мĕш полкĕнче 45 ммлă пушкăсен наводчикĕ. Киле Ефим Федорович 1946 çулхи май уйăхĕнче кăна таврăнать.

Вăрçăпа юхăннă ялти хуçалăха ура çине тăратас тесе нумай вăй хунă вăл. Колхозри ĕç ытларах хĕрарăмсем, çитĕннисен шутне кĕреймен яшсем – «вăрçă ачисем» – çине тиеннĕ. Мĕн пенсие тухичченех Ефим Григорьев колхозра, каярахпа вĕренӳ хуçалăхĕнче 20 çула яхăн тăрăшнă. Ачисем, мăнукĕсем тата кĕçĕн мăнукĕсем унăн ятне яланах асра тытаççĕ.

ГЕННАДИЙ КОННОВ, МĂНАЛ

• ШУПАШКАР РАЙОННЕ 90 ÇУЛ

Илпеш ялĕнчи Мичурин ячĕллĕ колхозăн строительсен бригади

• ДЕЛА МЕСТНЫЕ

Гость из Красноярского края

В начале ноября президент ОО «Красноярская региональная чувашская национально-культурная автономия» Геннадий Храмов посетил Ишакский краеведческий музей.

Здесь для прибывшего гостя была организована встреча с краеведами этого края. Сотрудники учреждения провели обзорную экскурсию по музею, краевед Галина Соловьева подарила гостю свою книгу «Дети войны». Геннадий Иванович остался доволен встречей на родине художника В.И. Мешкова, пожелал музею дальнейших успехов, поблагодарил за хорошую работу в сохранении истории и воспитании патриотов малой Родины и преподнес в дар свою книгу «Чуваши на берегах Енисея», видеоэнциклопедию «Народы и религии Красноярского края». Заведующая Екатерина Смирнова поблагодарила Геннадия Ивановича за встречу и отметила, что он всегда желанный гость для нашей республики.

ЕКАТЕРИНА ГРИГОРЬЕВА

Как бить баклуши?

В субботу, 9 декабря, Чувашская республиканская общественная организация исторический клуб «Драконы морей» в этнокомплексе «Чемень карди» в д. Малый Сундырь проведет VIII межрегиональный исторический фестиваль «Тени наших предков».

Для удобства посетителей из Чебоксар с остановки общественного транспорта «Роща» до площадки проведения фестиваля будет курсировать автобус. Организаторы намерены сделать фестиваль запоминающимся и очень ярким. Посетители смогут познакомиться с основами гончарного дела. Также будет проведен конкурс исторического костюма, где все желающие реконструкторы поделятся своим опытом.

На мероприятии можно будет ознакомиться с разными ремеслами (кузнечное дело, литейное дело, чеканка, резьба по дереву). Зрители смогут увидеть инструменты и принять участие в некоторых процессах. Каждый клуб выставит бойца на турнир по историческому фехтованию. В Центре краеведения и туризма будет организован мастер-класс по резьбе по дереву от Виктора Рязанцева и Владимира Бамбурина. Они расскажут, что такое баклуши и как правильно их бить. Также будет организован мастер-класс по игре на традиционных музыкальных инструментах от Николая Фомирякова.

Вечер завершится огненно ярким пиротехническим шоу от театра огня «Сварог». Для юных гостей на фестивале будет работать детская площадка. Каждый желающий сможет прокатиться верхом на коне или в санях. Для удобства гостей на фестивале будет организовано теплое помещение, где можно будет перекусить и согреться. 10 декабря пройдет второй день фестиваля, но уже в Чебоксарах.

• ТВОЙ УЧАСТКОВЫЙ

Александр Сергеевич ВЛАДИМИРОВ

Участковый уполномоченный полиции Большекатрасьского (д. Большие Катраси, ул. Молодежная, д. 16, тел. **29-6-10**) и **Синьял-Покровского** (д. Пархикасы, ул. Садовая, д. 1а, тел. **2-95-20**) сельских поселений.

Новости с пригородным акцентом

Причебоксарье

Важен каждый ребенок

Вопросы не остались без ответов

Фото Е. Дадюковой

• ВИЗИТ

На прошлой неделе Кугесьскую общеобразовательную школу-интернат для обучающихся с ограниченными возможностями здоровья посетила Уполномоченный по правам ребенка в Чувашии Елена Сапаркина.

В тематической встрече с воспитанниками 7-9 классов образовательного учреждения по повышению правовой грамотности приняли участие и представители прокуратуры и адвокатуры.

Гостей приветствовал директор школы-интерната Станислав Петровский, который с большим удовольствием рассказал омбудсмену о мероприятиях, проводимых в школе, познакомил с коллективом, воспитанниками. Ребята же, в свою очередь, приятно порадовали гостей, спев Гимн школы.

Далее за круглым столом каждый из участников встречи раскрыл на доступном для школьников языке права и обязанности несовершеннолетних.

Сначала в своем выступлении Елена Сапаркина отметила высокую организацию встречи, затем рассказала о реализации на территории Чувашской Республики федерального проекта «России важен каждый ребенок», который направлен на защиту прав детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. По ее словам, таких детей в республике насчитывается до 3500, и лишь 120 из них воспитываются в интернатных учреждениях. «Столь успешная работа региона по устройству в семьи детей-сирот была отмечена и на федеральном уровне. От имени Правительства России Главе Чувашии Михаилу Игнатьеву была направлена благодарность за достижение высоких показателей в этой сфере», – отметила Елена Владимировна.

Омбудсмен предупредила ребят об опасностях, поджидающих их в социальных сетях: «Прежде чем постить какое-либо фото или запись, написать какой-либо комментарий, несколько раз подумайте, чем это может грозить. Разжигание межнациональной розни грозит очень серьезным наказанием». Также Елена Владимировна напомнила о мошенниках, которые орудуют в Интернете. В рамках проводимой в Чувашии декады, направленной на предоставление детям-сиротам качественной юридической помощи, уполномоченный рассказала воспитанникам школы-интерната об их правах и обязанностях, вручила обучающие буклеты.

Помощник прокурора Юрий Казаков разъяснил присутствующим нормы законодательства, касающиеся ответственности за пропаганду экстремистской и террористической деятельности. Адвокаты Анатолий Иванов и Марина Николаева, участник государственной системы бесплатной юридической помощи, рассказали ребятам о приемах граждан, имеющих право на бесплатную юридическую помощь, которые проводятся ежемесячно. По словам Марины Юрьевны, следующий прием запланирован на 14 декабря.

Старшие школьники задали большое количество интересующих их вопросов. Девятиклассник Д. – сирота, состоит в очереди на получение жилья. Его интересует, сможет ли он получить квартиру при достижении 18-летнего возраста. По словам Елены Сапаркиной, на сегодняшний день в очереди на получение жилья в республике состоят более 1900 детей-сирот, 1300 из них имеют право на получение в этом году. Однако фактически существует возможность предоставить его только 150 сиротам. Также в случае, если при достижении 18 лет жилье не будет предоставлено, Д. может обратиться в суд с иском о внеочередном предоставлении жилья.

Другого девятиклассника интересовало, могут ли дети с ЗПР (задержка психического развития) получить водительские права. Если при прохождении медицинского освидетельствования врач не обнаружит каких-либо противопоказаний, то получить права можно без проблем, отметила Елена Владимировна.

Их одноклассница, обучающаяся с ограниченными возможностями здоровья, переживала, сможет ли она в будущем трудоустроиться на хорошую работу. Омбудсмен девочку успокоил, уверяя, что после получения профессии, она обязательно устроится на достойную работу.

ЕЛЕНА ДАДЮКОВА

• О ЧЕМ ГОВОРЯТ

Праздник каждый день

От сумы и от тюрьмы не зарекайся, гласит народная пословица. Ведь всегда кажется, что такого с нами произойти не может, только с кем-то другим. Так же думала и студентка 1 курса одного из техникумов Новочебоксарска.

Она была задержана курящей в общественном месте, а именно на территории учебного заведения. На тот момент она даже и думать не могла, что одна злосчастная сигарета приведет ее на встречу с членами комиссии по делам несовершеннолетних администрации Чебоксарского района. По словам студентки, с тех пор она больше и в руки не брала эту дрянь, да и тогда это случилось в первый раз. Верить или не верить в ее искренность, это дело каждого, но в этот раз девушка отделалась лишь предупреждением и советами больше так не поступать.

Следующие участники комиссии дорогу в администрацию уже знают не понаслышке. Мать, благоухающая ароматом недавно принятого на грудь алкоголя, и сын, одетый в легкую курточку, засаленные джинсы и грязную обувь, прошли в зал заседаний. Как сообщил сотрудник КДН, подросток-восьмиклассник с начала года систематически не посещает школу. На вопрос членов комиссии, в чем же причина, отвечает, что переживает за мать, которую периодически избивает ее брат. Затем в ходе беседы было отмечено, что мать частенько выпивает, курит в доме, нигде не работает. Так кого же винить в том, что ребенок не ухожен, пропускает занятия. У вызванных на комиссию на все есть оправдания, а значит своей ответственности за происходящее они не понимают. Во всем виноваты обстоятельства. В итоге мать получила штраф, а сын – строгий выговор. Хочется отметить, что с каждым разом сумма штрафа увеличивается.

Другая приглашенная на комиссию – молодая женщина, мать двоих малолетних детей. Уверяет, что употребляет спиртное лишь по праздникам. А ведь если открыть календарь, праздники-то каждый день. Вывод один: был бы повод. А каково детям? Им нужны внимание, уход, воспитание. В общем, ушла женщина с опущенной головой, а вот осознала ли она – покажет время.

ЯНА МАЙСКАЯ

• ПРОИЗОШЛО В РАЙОНЕ

23 ноября в администрации Чебоксарского района состоялось заседание комиссии по повышению устойчивости социально-экономического развития муниципалитета.

Директор Центра занятости населения Олег Александров сообщил присутствующим о трудоустройстве инвалидов в организации и предприятия района. По его словам, с начала года за содействием в работе обратились 70 человек. В настоящее время 19 предприятий не выполняют квоту по трудоустройству инвалидов.

На заседании заслушали 9 работодателей, выплативших в 1 полугодии 2017 года заработные платы работникам ниже минимального размера оплаты труда. Они объясняли низкий уровень зарплаты невысокими доходами. «В ходе 19 рейдов рабочая группа посетила 151 хозяйствующий объект, в 8-ми из которых выявлены нарушения трудового законодательства», – сообщила заместитель начальника отдела экономики, имущественных и земельных отношений Людмила Софронова.

• ДЕНЬ ЗА ДНЕМ

Через здоровье зубов

Студенты медицинского факультета ЧГУ им. И.Н. Ульянова станут волонтерами проекта «Оздоровление нации через здоровье зубов и здоровый образ жизни» общественной организации «Ассоциация стоматологов Чувашской Республики».

Организация стала победителем конкурса на предоставление грантов Президента РФ на развитие гражданского обществ по направлению «Охрана здоровья граждан и пропаганда здорового образа жизни».

Проект предполагает в 2018 году распространение волонтерского движения «Здоровые зубы – здоровые дети – здоровая нация» на всю территорию республики. Волонтеры будут предоставлять знания о профилактике стоматологических заболеваний и правилах ухода за полостью рта, прививать культуру, навыки и правила здорового образа жизни.

К СЛОВУ

В 2017 году по итогам участия в конкурса 20 НКО республики выиграли гранты на сумму более 28,1 млн рублей.

• ВОПРОС-ОТВЕТ

Право, а не обязанность

Хочу взять кредит, но сотрудники банка мне навязывают страхование жизни и здоровья. Является ли это обязательным?

■ *И. СУРИКОВ, п. Кугеси*

Как сообщает **ФБУЗ «ЦГиЭ» ЧР Гигиена питания,** страхование осуществляется на основании договоров имущественного или личного страхования, заключаемых гражданином или юрлицом со страховой организацией. Страхование является самостоятельной услугой по отношению к кредитованию граждан. Возможность заключения кредитного договора не поставлена законодательством в зависимость от факта заключения договора страхования жизни и здоровья заемщика. Заключение рассматриваемого договора страхования является правом, а не обязанностью гражданина.

Исполнение обязательства по возврату кредита и процентов за пользование им достаточным образом обеспечено иными условиями договора. Для восстановления ущемленных договором потребительских прав потребителю необходимо применить последствия недействительности данных условий (части сделки) путем обращения в суд.

Также можно обратиться с заявлением в Управление Роспотребнадзора по ЧР - Чувашии для привлечения банка к административной ответственности и принятия мер по устранению нарушений.

«Паха тӗрӗ» музей собрал взрослых и детей

На мастер-классе каждый смог вышить чувашский узор

• ЭТО ИНТЕРЕСНО

25 ноября 2017 года ООО «Фирма художественных промыслов «Паха тӗрӗ» пригласило всех желающих в свой музей «Чудесная вышивка – Паха тӗрӗ» на День открытых дверей. Это единственный в мире музей, посвященный вышитой орнаментике, призванный сберечь историческую память о промысле, художниках и мастерах.

Первыми Музей посетили учащиеся 4 класса Ишлейской школы под руководством Елены Федотовой, для которых была проведена большая экскурсия с целью ознакомления детей с национальными традициями, историей возникновения чувашской вышивки.

Как рассказала заместитель генерального директора фабрики «Паха тӗрӗ» Маргарита Павлова, они с руководством приняли решение проводить Дни открытых дверей в Музее «Чудесная вышивка». Посетители смогут ознакомиться с изумительными изделиями народных мастеров, художников, работавших в свое время на фабрике, а также с творческими работами детей, которые принимают участие в ежегодном конкурсе. «День открытых дверей дает возможность надеть национальные костюмы. Надев чувашскую одежду, человек становится причастен к истории чувашской вышивки, у него возникает желание изучать ее и передавать будущему поколению», – отметила Маргарита Яковлевна.

Организаторы мероприятия устроили для детей мастер-класс по вышиванию чувашского узора с художником по вышивке Анастасией Андреевой. Каждый ребенок взял в руки иголку с ниткой и, глядя на образец, вышил определенный узор. Кроме этого школьники нарядились в чувашскую одежду и сфотографировались на память.

Приятно было наблюдать за сюжетной игрой Нарспи и Сетнера. Ксения почувствовала себя девушкой из поэмы, идущей за водой с коромыслом и ведрами, и при встрече любимого мужчины подарила ему жениховый платок.

Не менее интересны были встречи с известными в республике людьми. Интересные факты из истории чувашского костюма рассказал искусствовед, один из авторов книги «Чувашский костюм. От древности до современности» Геннадий Иванов-Орков. При встрече с учениками Чебоксарского района он отметил, что и сам учился в Сятра-Лапсарской школе. Из рассказа Геннадия Николаевича ребята узнали, что фабрика «Паха тӗрӗ» берет свое начало с 1923 года. К слову, в следующем году ей исполняется 95 лет. В те времена любая девушка должна была уметь вышивать. С 16 лет они начинали творить жениховые платки. Они были прямоугольные, по краям вышиты узоры, добавлялись красные ленты, подшивалась бахрома. На свадьбе родители девушки дарили жениху этот платок, затем его вешали на плечи, а гости оценивали мастерство невесты по этому предмету. «Узоры всегда имели магическое значение. Они вышивались не только для красоты, но и оберегали от болезней и несчастий. Узоры на мужских одеяниях были намного проще, так как считалось, что они мужественные и сильные, сами себя оберегают. А женщинам всегда нужна защита в виде оберегов», – поделился Геннадий Николаевич.

Отметил взаимодействие разных жанров в чувашском декоративно-прикладном искусстве и председатель Союза дизайнеров ЧР, заслуженный художник ЧР Александр Астраханцев. Он ознакомил гостей с каталогом VI Международной выставки-конкурса «ШупашкАРТ-2016».

Народный художник Чувашии Юрий Матросов пришел в гости не с пустыми руками. Благодаря ему фонд Музея пополнился старинным сурбаном. «Этот раритет я нашел в деревне Хозандайкино Чебоксарского района. Он еще с дореволюционных времен, даже немного моль поела, – улыбается художник. – Видите, как все тонко и аккуратно вышито. Такие предметы должны стать основой для дальнейшего изучения чувашской вышивки».

Поддавшись общему настроению, генеральный директор ФХП «Паха тӗрӗ» Наталия Посынкина вместе с детьми также принялась вышивать чувашские узоры, при этом отметив, что это занятие очень трудоемкое, требует усидчивости и трудолюбия.

День открытых дверей в Музее получился интересным и очень насыщенным. Посетившие его и дети, и взрослые уходили с чувством глубокого удовлетворения и радости от совместного общения.

ЕЛЕНА ДАДЮКОВА

Больше фото на www.tavanen.ru

Педагог и музыкант

• ПИСЬМО В РЕДАКЦИЮ

(Окончание. Начало в прошлом номере)

В заключении сообщалось, что кулаки села Новое Ильмово под руководством учителя Михаила Александрова воспрепятствовали мероприятиям по хлебозаготовкам и не давали провести продразверстку. Судили их открытым судебным заседанием.

Весной 1930 года из Буинского домзака заключенных отправили своим ходом в Казань. По пути к месту назначения они останавливались в татарских селениях и чувашских деревнях. Повсюду арестантов встречали хлебом и солью.

В Казани заключенные стали писать письма в вышестоящие организации, но помощи не дождались. В тюрьме им запрещали читать и писать письма. Михаила Александрова заключили в концлагерь на пять лет.

В 1930 году заключенных отправили на север страны. Они работали с утра до вечера по добыче камней. От тяжелой работы многие умирали. И тут же их хоронили в глубокой яме.

В свободное от работы время общественный корреспондент Михаил Александров стал писать заметки, статьи, которые публиковались в газете «Перековка».

Негодных к тяжелому труду – инвалидов и стариков – отправляли в другие лагеря. Михаила Александрова записали счетоводом. Каждый ссыльный должен был найти себе работу, подыскать квартиру. Затем его приняли на Котласский маслопром. Через год пригласили бухгалтером раймелкомбината.

В начале 1934 года ссыльных начали выпускать досрочно на волю. Освободили Михаила Александрова в феврале. Он прибыл в Чувашию в конце мая. В это время жена работала учительницей в Моргаушском районе. Встретили его дети – Зоя, Веня и Маргарита. После заключения мужа в тюрьму жене нужно было срочно эвакуироваться в Чувашию, на его родину.

Учитель Новоильмовской школы М. Александров (слева). 1942 год.

В ходе исследований автор статьи Николай Казаков написал письмо дочери Михаила Александрова Галине Михайловне, проживающей в селе Анат-Киняры Чебоксарского района. Из переписки он узнал новые подробности из жизни и деятельности представителя советской интеллигенции и патриота страны. Летом автор планирует съездить на малую родину Михаила Александрова в Чувашию и записать воспоминания дочери об отце. Возможно, в родном доме бывшего репрессированного еще сохранились дополнительные документы и вещественные доказательства горькой жизни невинно пострадавшего человека. Исследование жизненного пути Михаила Александрова будет продолжено и впредь…

НИКОЛАЙ КАЗАКОВ,
С. Н. ИЛЬМОВО

ЦИФРЫ И ФАКТЫ

С 22 ПО 28 НОЯБРЯ В ЧЕБОКСАРСКОМ РАЙОНЕ

РОДИЛОСЬ ДЕТЕЙ

15	мальчиков	8
	девочек	7

УМЕРЛО ЧЕЛОВЕК

16	мужчин	6
	средний возраст	63
	женщин	10
	средний возраст	82

ЗАКЛЮЧЕНО БРАКОВ	СОВЕРШЕНО РАЗВОДОВ
10	0

По данным районного отдела ЗАГС

16 общественных организаций

Чувашии стали обладателями грантов Президента РФ на развитие гражданского общества

В ЭТОТ ДЕНЬ

1 ДЕКАБРЯ – ДЕНЬ ВОИНСКОЙ СЛАВЫ РОССИИ. В 1853 году русская эскадра под командованием Павла Степановича Нахимова одержала победу над турецкой эскадрой у мыса Синоп.

3 ДЕКАБРЯ – ПАМЯТНАЯ ДАТА РОССИИ. День Неизвестного солдата отмечают в память о российских и советских воинах, погибших в боевых действиях на территории нашей страны или за ее пределами.

В ЭТОТ ЖЕ ДЕНЬ – МЕЖДУНАРОДНЫЙ ДЕНЬ ИНВАЛИДОВ провозглашен Генеральной Ассамблеей ООН в 1992 году.

5 ДЕКАБРЯ – ДЕНЬ ВОИНСКОЙ СЛАВЫ РОССИИ. В этот день в 1941 году началось контрнаступление Красной Армии против немецко-фашистских войск в битве под Москвой.

ПРАВОСЛАВНЫЙ КАЛЕНДАРЬ

Продолжается Рождественский пост с **28 НОЯБРЯ ПО 6 ЯНВАРЯ**

2 ДЕКАБРЯ Святителя Филарета, митрополита Московского (1867). Иконы Божией Матери «В скорбях и печалях Утешение»

4 ДЕКАБРЯ Введение во храм Пресвятой Богородицы и Приснодевы Марии

8 ДЕКАБРЯ Непорочное зачатие Пресвятой Девы Марии

13 ДЕКАБРЯ Апостола Андрея Первозванного (ок. 62)

19 ДЕКАБРЯ Святителя Николая Чудотворца, архиепископа Мир Ликийских

25 ДЕКАБРЯ Святителя Спиридона Тримифунтского, чудотворца (ок. 348)

• ДЕЛА МЕСТНЫЕ

Письмо – лично Деду Морозу

Впервые Чувашскую Республику посетил главный Дед Мороз страны.

В субботу, 25 ноября, его встретили жители Кшаушского сельского поселения и близлежащих деревень в Этнокомплексе «Ясна». Чувашский Хёл Мучи также радушно принял Российского Деда Мороза из Великого Устюга. Детишки написали письма и вручили Морозу лично в руки. В свою очередь вологодский гость угостил ребятишек волшебными сладостями.

На тропинках зимнего леса всех гостей ожидали сказочные остановки: музыкальная мастерская Хёл Мучи, новогодняя звонница, мастерская по плетению чувашских рун, фиточай от Арҫури и сладкие булочки от тетушки Печки. Ну и, конечно, горки, игрища, старинные качели и подарки.

Собравшихся людей развлекали местные аниматоры, сотрудники Кшаушского ЦСДК и сельской библиотеки. Все гости и приглашенные остались довольны таким грандиозным мероприятием, благодарили организаторов сказочного действа.

Мама... Нет никого роднее и дороже

• ПРАЗДНИК

Из года в год День матери становится одним из самых популярных праздников. В связи с этим культурно-массовые мероприятия, посвященные этой дате, все ярче и масштабнее.

Сколько бы хороших, добрых слов мы не говорили нашим мамам, сколько бы поводов для этого ни придумали, лишними они никогда не будут. На прошлой неделе, в пятницу, жители Чебоксарского района собрались в Центральном доме культуры, чтобы торжественно отметить День матери.

Пожелать всем матерям здоровья и благополучия на мероприятие прибыли вице-спикер Госсовета Чувашии Альбина Егорова, председатель Комитета по социальной политике и национальным вопросам Вячеслав Рафинов, глава Чебоксарского района Андрей Николаев, и.о. главы администрации района Владимир Димитриев, Председатель Чебоксарского районного отделения ЧРОО «Союз женщин Чувашии» Алевтина Исаева. Они от всей души поздравили женщин со знаменательной датой и выразили признательность за их нелегкий труд в деле воспитания детей, будущих достойных граждан общества.

Владимир Павлович сообщил, что в муниципалитете насчитывается 8403 семьи, в которых воспитываются 12890 детей. В 498 семей – многодетных, они воспитывают троих и более детей. К примеру, в семье Константиновых – их 10. За последние пять лет количество детей школьного возраста увеличилось на 400, а дошколят – на 500. По словам Владимира Димитриева, такая статистика очень радует.

Семья Кудряшовых-Николаевых

Фото Е. Дадюковой

Л. Александрова и В. Блинова

К Году экологии женсовет Чебоксарского района на мероприятии провел конкурс «Витаминное шоу нашей семьи», где каждая семья, представляющая определенное сельское поселение, представила художественную постановку на тему, связанную с выпавшим по жребию овощем или фруктом. Об этом сообщила заместитель председателя районного отделения женсоветов Калиса Фаизова. Семья Кудряшовых–Николаевых представила на суд зрителей рассказ об укропе. Чета воспитывает четверых детишек, скоро появится на свет пятый. «Я всегда мечтала о большой семье, поскольку мы росли вдвоем с братом. Старшему сыну 7 лет, младшему – 1 год и 2 месяца, – рассказывает 29-летняя Кристина Кудряшова, которая является членом женсовета Шинерпосинского сельского поселения. – Празднование Дня матери имеет для меня большое значение, ведь благодаря своей главной роли в жизни – материнской, я смогла обрести самое дорогое, что может быть на свете – это любовь детей».

Валентина Александрова, сотрудник управления образования администрации района, воспитала троих детей: двоих сыновей и дочь. «Моей мамы давно нет с нами, поэтому всем тем, у кого она есть, я прошу беречь и ценить ее. Ведь пока она рядом с вами, у вас есть огромная поддержка, отрада, есть с кем посоветоваться, поделиться», – говорит Валентина Николаевна.

«Я благодарна судьбе за своих двоих дочерей, с ними и внуками моя жизнь наполнена яркими красками. Мои дочки для меня как подруги, которым я могу доверить самое сокровенное, на которых могу положиться, – делится заведующая Тренькасинским домом культуры Галина Иванщикова. – Очень любим этот праздник, всегда отмечаем его со своими односельчанами, затем в кругу своей семьи».

К слову, победители муниципального этапа «Семья года» Светлана и Михаил Михайловы и их трое детей (Акулевское сельское поселение) будут защищать честь Чебоксарского района на республиканском конкурсе.

Кроме этого в фойе Дома культуры была организована выставка рисунков «Мир глазами мам и пап и их детей», где были представлены работы детей и их родителей на тему Года Матери и Отца в Чувашии.

Сельские дома культуры также активно принимают участие в проведении празднования Дня матери. В минувшие выходные отметили светлый праздник в Сархорнском, Ердовском, Ураево-Магазьском клубах, Пархикасинском доме культуры.

Очень душевно прошел День матери в Ердовском клубе. До начала мероприятия гости смогли ознакомиться с выставкой предметов рукоделия – шалей, подушек, картин... Атмосферу праздника создали выступления творческого коллектива «Çăлкуç», исполнивших песни о матери, судьбе и разлуке. Дети порадовали своих матерей выразительным чтением стихов о любви к маме. Выступления не оставили равнодушными никого, со слезами на глазах зрители аплодировали артистам.

В завершение концерта односельчане потчевали друг друга домашней выпечкой, соленьями и многими другими вкусностями.

ЕЛЕНА ДАДЮКОВА

• ДАТА

Накануне праздника воспитанники подготовительной группы «Белочка» Н. Тренькасинского детского сада «Родничок» рассказали о своих замечательных мамах.
На лицах детей сияла улыбка, любовь к своему близкому человеку. Они решили удивить и обрадовать своих мам необычным подарком и нарисовали их портреты. Впечатляющим был огромный букет, который состоял из ладошек самих детей. Все мамы были в восторге.

К празднику Дня матери никто не может остаться равнодушным, в том числе и воспитанники группы «Виноград» Кугесьского детского сада «Ягодка».
Они вместе с воспитателем Оксаной Ефремовой подготовили сюрприз своим дорогим мамочкам: открытки-сердечки со своими ладошками и красивыми словами.

ТЕЛЕСЕРИАЛ
ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ
ДОКУМЕНТАЛЬНЫЙ ФИЛЬМ
Мультфильм

Понедельник 4 декабря

1 КАНАЛ
5.00 Доброе утро
9.00, 12.00, 15.00, 1.10, 3.00 Новости
9.15, 4.20 Контрольная закупка
9.50 Жить здорово! **12+**
10.55, 3.20 Модный приговор
12.15 Бабий бунт **16+**
12.50, 17.00, 1.25 Время покажет **16+**
15.15 Давай поженимся! **16+**
16.00, 2.25, 3.05 Мужское / Женское **16+**
18.00 Вечерние новости
18.45 На самом деле **16+**
19.50 Пусть говорят **16+**
21.00 Время
21.30 ВТОРОЕ ЗРЕНИЕ 16+
23.40 Вечерний Ургант **16+**
0.00 Познер **16+**

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
9.55 О самом главном **12+**
11.40, 14.40, 17.40, 20.45 Вести. Местное время
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым **12+**
13.00, 19.00 60 Минут **12+**
15.00 МОРОЗОВА 12+
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир **16+**
21.00 ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ 12+
0.45 ПРОВОКАТОР 12+

НТРК ЧУВАШИИ
6.00 Мысли вслух **12+**
7.00 Ялта пулса иртнĕ ĕç. Чăвашла куçарнă фильм **12+**
8.30, 15.05 Танцы без границ **12+**
9.00 Открой свое дело **12+**
9.30, 14.00, 2.00 Жемчужина **12+**
10.00, 15.40 Бессмертные шедевры маэстро чувашской хореографии **16+**
12.00, 19.00, 0.00, 3.30 Кил ăшши **12+**
12.30 Яш чух, çамрăк чух! **12+**
13.00, 18.30 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ
13.05, 13.35 Я люблю Чувашию **6+**
13.30, 19.30 Республика. Информационная программа
14.30 Шок-шоу **0+**
15.00, 23.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ **12+**
15.30, 23.30 Республика. Информационная программа **12+**
18.00, 2.30 Республика в деталях **12+**
20.00, 3.00 Экономика в деталях **12+**
20.35, 3.05 Учим чувашский **12+**
21.00, 4.30 Çерем çинчи çиçĕм. Чăваш патшалăх çамрăксен театрĕн спектаклĕ **6+**
0.30, 4.00 Туслăх йывăçĕ **12+**
1.00 Вăрçă хĕрарăм сăнлă мар Документлă фильм **12+**

НТВ
5.00, 6.05 ХВОСТ 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 Деловое утро НТВ **12+**
9.00, 10.25 ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА 16+
11.20 **ПОДОЗРЕВАЮТСЯ ВСЕ 16+**
12.00 СВИДЕТЕЛИ 16+
13.25 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00, 16.30 Место встречи
17.00 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым **16+**
18.00 МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ 16+
19.40 **ЧУЖОЕ ЛИЦО 16+**
21.40 ХОЖДЕНИЕ ПО МУКАМ 16+
23.55 Итоги дня
0.25 Поздняков **16+**
1.20 Место встречи **16+**

Вторник 5 декабря

1 КАНАЛ
5.00 Доброе утро
9.00, 12.00, 15.00, 0.10, 3.00 Новости
9.15, 4.30 Контрольная закупка
9.50 Жить здорово! **12+**
10.55, 2.20, 3.05 Модный приговор
12.15 Бабий бунт **16+**
12.50, 17.00, 0.25 Время покажет **16+**
15.15, 3.40 Давай поженимся! **16+**
16.00, 1.25 Мужское / Женское **16+**
18.00 Вечерние новости
18.45 На самом деле **16+**
19.50 Пусть говорят **16+**
21.00 Время
21.35 ВТОРОЕ ЗРЕНИЕ 16+
23.35 Вечерний Ургант **16+**

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
9.55 О самом главном **12+**
11.40, 14.40, 17.40, 20.45 Вести. Местное время
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым **12+**
13.00, 19.00 60 Минут **12+**
15.00 МОРОЗОВА 12+
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир **16+**
21.00 ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ 12+
0.45 ПРОВОКАТОР 12+

НТРК ЧУВАШИИ
6.00, 15.00, 23.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ **12+**
6.30, 15.30, 23.30 Республика. Информационная программа **12+**
7.00, 13.05 Экономика в деталях **12+**
7.05, 13.35 Учим чувашский **12+**
7.30, 14.00 Кил ăшши **12+**
8.00, 14.30 Туслăх йывăçĕ **12+**
8.30, 16.30 И в шутку, и всерьез **6+**
9.00 Республика в деталях **12+**
9.30, 15.05 Жемчужина **12+**
10.00 Çерем çинчи çиçĕм. Чăваш патшалăх çамрăксен театрĕн спектаклĕ **6+**
12.00, 15.35 Вăрçă хĕрарăм сăнлă мар. Документлă фильм **12+**
12.30, 16.00 Время вкуса **12+**
13.00, 20.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ
13.30, 20.30 Республика. Информационная программа
17.00 Кубок России по вольной борьбе среди женщин на призы Главы Чувашии. Прямая трансляция
21.00 Открытый город **12+**
21.30, 3.00 Открой свое дело **12+**
22.00 Точка зрения **16+**
22.15, 0.00, 3.30 Истоки. Международный музыкальный этнофестиваль **12+**
0.30 Танцы без границ **12+**
1.00 IT не обойти **12+**
1.30 Бухты барахты **6+**

НТВ
5.00, 6.05 ХВОСТ 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 Деловое утро НТВ **12+**
9.00, 10.25 ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА 16+
11.20 **ПОДОЗРЕВАЮТСЯ ВСЕ 16+**
12.00 СВИДЕТЕЛИ 16+
13.25 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00, 16.30 Место встречи
17.00 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым **16+**
18.00 МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ 16+
19.40 **ЧУЖОЕ ЛИЦО 16+**
21.40 ХОЖДЕНИЕ ПО МУКАМ 16+
23.55 Итоги дня
0.25 АГЕНТСТВО СКРЫТЫХ КАМЕР 16+

Среда 6 декабря

1 КАНАЛ
5.00 Доброе утро
9.00, 12.00, 15.00, 0.10, 3.00 Новости
9.15, 4.20 Контрольная закупка
9.50 Жить здорово! **12+**
10.55, 3.20 Модный приговор
12.15 Бабий бунт **16+**
12.50, 17.00, 1.20 Время покажет **16+**
15.15 Давай поженимся! **16+**
16.00, 2.20, 3.05 Мужское / Женское **16+**
18.00 Вечерние новости
18.45 На самом деле **16+**
19.50 Пусть говорят **16+**
21.00 Время
21.35 ВТОРОЕ ЗРЕНИЕ 16+
23.35 Вечерний Ургант **16+**
0.20 К **90**-летию режиссера В. Наумова. Все слова о любви **12+**

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
9.55 О самом главном **12+**
11.40, 14.40, 17.40, 20.45 Вести. Местное время
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым **12+**
13.00, 19.00 60 Минут **12+**
15.00 МОРОЗОВА 12+
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир **16+**
21.00 ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ 12+
0.45 ПРОВОКАТОР 12+

НТРК ЧУВАШИИ
6.00, 15.00, 23.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ **12+**
6.30, 15.30, 23.30 Республика. Информационная программа **12+**
7.00 Открытый город **12+**
7.30, 14.30 Открой свое дело **12+**
8.00 Танцы без границ **12+**
8.30, 15.05, 1.00 IT не обойти **12+**
9.00, 1.30 Бухты барахты **6+**
9.30, 2.00 Литература тĕпелĕ **12+**
10.00, 15.35 Истоки. Международный музыкальный этнофестиваль **12+**
12.30 Вăрçă хĕрарăм сăнлă мар. Документлă фильм **12+**
13.00, 18.30 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ
13.05, 13.35 Я люблю Чувашию **12+**
13.30, 19.30 Республика. Информационная программа
14.00 Это мы. Программа ТРК Башкортостан **6+**
18.00, 0.00, 5.30 Республика в деталях **12+**
19.00, 0.30 Эх, юррăм, янăра **12+**
20.00 Комфортный город **12+**
20.30, 3.00 Приложение силы **16+**
21.30, 4.00 ЛЕСОМ 12+

НТВ
5.00, 6.05 ХВОСТ 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 Деловое утро НТВ **12+**
9.00, 10.25 ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА 16+
11.20 **ПОДОЗРЕВАЮТСЯ ВСЕ 16+**
12.00 СВИДЕТЕЛИ 16+
13.25 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00, 16.30 Место встречи
17.00 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым **16+**
18.00 МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ 16+
19.40 **ЧУЖОЕ ЛИЦО 16+**
21.45 КАЗНИТЬ НЕЛЬЗЯ ПОМИЛОВАТЬ 16+
23.55 Итоги дня
0.25 АГЕНТСТВО СКРЫТЫХ КАМЕР 16+
1.05 Место встречи **16+**

Четверг 7 декабря

1 КАНАЛ
5.00 Доброе утро
9.00, 12.00, 15.00, 0.10, 3.00 Новости
9.15, 4.20 Контрольная закупка
9.50 Жить здорово! **12+**
10.55, 3.20 Модный приговор
12.15 Бабий бунт **16+**
12.50, 17.00, 1.20 Время покажет **16+**
15.15 Давай поженимся! **16+**
16.00, 2.25, 3.05 Мужское / Женское **16+**
18.00 Вечерние новости
18.45 На самом деле **16+**
19.50 Пусть говорят **16+**
21.00 Время
21.35 ВТОРОЕ ЗРЕНИЕ 16+
23.30 Вечерний Ургант **16+**
0.25 На ночь глядя **16+**

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
9.55 О самом главном **12+**
11.40, 14.40, 17.40, 20.45 Вести. Местное время
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым **12+**
13.00, 19.00 60 Минут **12+**
15.00 МОРОЗОВА 12+
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир **16+**
21.00 ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ 12+
0.45 ПРОВОКАТОР 12+

НТРК ЧУВАШИИ
6.00, 15.00, 23.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ **12+**
6.30, 15.30, 23.30 Республика. Информационная программа **12+**
7.00, 14.00 Комфортный город **12+**
7.30, 17.00 Приложение силы **16+**
8.30, 14.30, 0.30 Эх, юррăм, янăра **12+**
9.00 Республика в деталях **12+**
9.30, 15.05, 1.00 IT не обойти **12+**
10.00, 15.35 ЛЕСОМ 12+
11.30, 1.30 Бухты барахты **6+**
12.00, 2.00 Литература тĕпелĕ **12+**
12.30 Весомая личность **12+**
13.00, 18.30 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ
13.05, 13.35 Я люблю Чувашию **12+**
13.30, 19.30 Республика. Информационная программа
19.00, 0.00 Здоровая Чувашия **12+**
20.00 Актуальное интервью **12+**
20.30 Ротации **12+**
21.00, 3.00 ВĂРМАНА ЮЛНА ÇАМРĂКЛĂХ 12+

НТВ
5.00, 6.05 ХВОСТ 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 Деловое утро НТВ **12+**
9.00, 10.25 ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА 16+
11.20 **ПОДОЗРЕВАЮТСЯ ВСЕ 16+**
12.00 СВИДЕТЕЛИ 16+
13.25 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00, 16.30 Место встречи
17.00 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым **16+**
18.00 МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ 16+
19.40 **ЧУЖОЕ ЛИЦО 16+**
21.45 КАЗНИТЬ НЕЛЬЗЯ ПОМИЛОВАТЬ 16+
23.55 Итоги дня
0.25 **ЗАБЕРИ МЕНЯ, МАМА! 18+**
1.25 Место встречи **16+**

Пятница 8 декабря

1 КАНАЛ
5.00 Доброе утро
9.00, 12.00, 15.00 Новости
9.15 Контрольная закупка
9.50 Жить здорово! **12+**
10.55, 3.50 Модный приговор
12.15 Бабий бунт **16+**
12.50, 17.00 Время покажет **16+**
15.15 Давай поженимся! **16+**
16.00, 4.50 Мужское / Женское **16+**
18.00 Вечерние новости
18.45 Человек и закон **16+**
19.55 Поле чудес **16+**
21.00 Время
21.30 ГОЛОС 12+
23.30 Вечерний Ургант **16+**
0.30 **УБЕЙ МЕНЯ ТРИЖДЫ 18+**
2.00 **ЛИЦО ЛЮБВИ 16+**

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
9.55 О самом главном **12+**
11.40, 14.40, 17.40, 20.45 Вести. Местное время
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым **12+**
13.00, 19.00 60 Минут **12+**
15.00 МОРОЗОВА 12+
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир **16+**
21.00 ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ 12+
0.45 ПРОВОКАТОР 12+

НТРК ЧУВАШИИ
6.00, 15.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ **12+**
6.30, 15.30, 0.00 Республика. Информационная программа **12+**
7.00 Актуальное интервью **12+**
7.30, 14.00 Ротации **12+**
8.00, 13.35 Здоровая Чувашия **12+**
8.30, 14.30, 1.00 IT не обойти **12+**
9.00, 15.05, 1.30 Бухты барахты **6+**
9.30, 17.30, 0.30 Эх, юррăм, янăра **12+**
10.00, 15.35 ВĂРМАНА ЮЛНĂ ÇАМРĂКЛĂХ 12+
12.00 Литература тĕпелĕ **12+**
12.30, 2.30 Большое сердце **12+**
13.00 Республика. Хыпарсен кăларăмĕ
13.05 Я люблю Чувашию **12+**
13.30, 19.30 Республика. Информационная программа
18.00, 2.00 Республика в деталях **12+**
18.30, 23.00 Эрне. Хыпарсен тишкерĕвĕ **12+**
20.00, 3.00 Жемчужина **12+**
20.30, 3.30 НаоБУМ **12+**
21.00, 4.00 Энĕ сансăр пĕтетĕп А. Кибечĕн Ехрем хуçа пьеси тăрăх ӳкернĕ **16+**
0.00 Время вкуса **12+**

НТВ
5.00, 6.05 ХВОСТ 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 Деловое утро НТВ **12+**
9.00, 10.25 ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА 16+
11.20 **ПОДОЗРЕВАЮТСЯ ВСЕ 16+**
12.00 СВИДЕТЕЛИ 16+
13.25 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00 Место встречи
16.30 ЧП. Расследование **16+**
17.00 **МОЯ ФАМИЛИЯ ШИЛОВ 16+**
19.40 **ЧУЖОЕ ЛИЦО 16+**
23.55 Захар Прилепин. Уроки русского **12+**
0.25 Мы и наука. Наука и мы **12+**
1.25 Место встречи **16+**

Суббота 9 декабря

1 КАНАЛ
5.50 ПОД КАБЛУКОМ 12+
6.00, 10.00, 12.00 Новости
6.10 Под каблуком **12+**
8.00 Играй, гармонь любимая!
8.45 Смешарики. Новые приключения
9.00 Умницы и умники **12+**
9.45 Слово пастыря
10.15 Летучий отряд
10.55 Михаил Евдокимов. Все, что успел **12+**
12.15 Идеальный ремонт
13.20 Фигурное катание. Финал Гран-при. Женщины. Произвольная программа.
14.20 Ирина Муравьева. Не учите меня жить!
14.25 На **10** лет моложе **16+**
15.15 Время кино
18.00 Вечерние новости
18.15 Кто хочет стать миллионером? с ДмитриемДибровым
19.50 Сегодня вечером
21.00 Время
21.20 ГОЛОС 12+
23.00 Прожекторперисхилтон **16+**
23.35 Короли фанеры **16+**
0.30 ЗАЛОЖНИЦА 16+

РОССИЯ 1
4.40 СРОЧНО В НОМЕР! 2 12+
6.35 Маша и Медведь
7.10 Живые истории
8.00, 11.20 Вести. Местное время
8.20 Россия. Местное время **12+**
9.20 Сто к одному
10.10 Пятеро на одного
11.00 Вести
11.40 Измайловский парк **16+**
14.40 **ВАЛЬКИНЫ НЕСЧАСТЬЯ 12+**
18.40 Стена **12+**
20.00 Вести в субботу
21.00 **МНЕ С ВАМИ ПО ПУТИ 12+**
0.55 **ПЯТЬ ЛЕТ И ОДИН ДЕНЬ 12+**

НТРК ЧУВАШИИ
6.00 Эрне. Хыпарсен тишкерĕвĕ **12+**
7.00 Республика. Информационная программа **12+**
7.30, 13.30, 1.30 Жемчужина **12+**
8.00, 17.00, 4.30 НаоБУМ **12+**
8.30, 17.30, 3.00 Время вкуса **12+**
9.00 Республика в деталях **12+**
9.30 IT не обойти **12+**
10.00, 2.00 Бухты барахты **6+**
10.30, 19.30, 5.30 Литература тĕпелĕ **12+**
11.00 Большое сердце **12+**
11.30 Сиплĕ те тутлă **12+**
12.00 Пăру çулталăкĕ. Чăвашла куçарнă фильм **12+**
14.00 Акатуй – **2017 12+**
18.30, 5.00 Эх, юррăм, янăра **12+**
19.00 Ырă кăмăлпа **12+**
20.00, 3.30 Мысли вслух **12+**
21.00, 2.30 Танцы без границ **12+**
21.30 ЙĂХ ВĂРМАНĔ 12+
23.00 Asамат. Концерт **16+**

НТВ
5.05 ЧП. Расследование **16+**
5.40 Звезды сошлись **16+**
7.25 Смотр
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня
8.20 Их нравы
8.55 НОВЫЙ ДОМ
9.30 Готовим с Алексеем Зиминым
10.20 Главная дорога **16+**
11.00 Еда живая и мертвая **12+**
12.00 Квартирный вопрос
13.05 НашПотребНадзор **16+**
14.10, 2.50 Поедем, поедим!
15.05 Своя игра
16.20 Однажды... **16+**
17.00 Секрет на миллион. Михаил Полицеймако **16+**
19.00 Центральное телевидение С Вадимом Такменевым
20.00 Жди меня **12+**
21.00 Ты супер! Танцы **6+**
23.40 Международная пилорама с Т. Кеосаяном **18+**
0.40 Квартирник НТВ у Маргулиса. Ёлка **16+**

Воскресенье 10 декабря

1 КАНАЛ
5.50 ПОД КАБЛУКОМ 12+
6.00, 10.00, 12.00 Новости
6.10 Под каблуком **12+**
7.50 Смешарики. ПИН-код
8.00 Часовой **12+**
8.35 Здоровье **16+**
9.40 Непутевые заметки **12+**
10.15 Честное слово с Юрием Николаевым
11.10 Смак **12+**
12.15 Дорогая переДача
12.40 Теория заговора **16+**
13.45 Фигурное катание. Финал Гран-при. Показательные выступления
15.30 К **25**-летию Казначейства России. Праздничный концерт в Государственном Кремлевском Дворце
17.30 Русский ниндзя
19.30 Лучше всех!
21.00 Воскресное Время
22.30 Что? Где? Когда? Зимняя серия игр
23.40 **НЕВЕРОЯТНАЯ ЖИЗНЬ УОЛТЕРА МИТТИ 12+**

РОССИЯ 1
4.55 СРОЧНО В НОМЕР! 2 12+
6.45, 2.40 Сам себе режиссёр
7.35 Смехопанорама
8.05 Утренняя почта
8.45 Местное время. Вести-Москва. Неделя в городе
9.25 Сто к одному
10.10 Когда все дома с Т. Кизяковым
11.00 Вести
11.20 Кастинг Всероссийского открытого телевизионного конкурса юных талантов Синяя птица
11.50 Смеяться разрешается
13.30 **ПОДМЕНА 12+**
17.30 Синяя птица
20.00 Вести недели
22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым **12+**
0.00 Дежурный по стране Михаил Жванецкий

НТРК ЧУВАШИИ
6.00 Акатуй – **2017 12+**
9.00 Эрне. Хыпарсен тишкерĕвĕ **12+**
9.50 Республика. Столичные новости **12+**
10.00 Ырă кăмăлпа **12+**
10.30, 18.00, 0.30, 5.30 Время вкуса **12+**
11.00 Бухты барахты **6+**
11.30 Мысли вслух **12+**
12.30, 19.00, 1.30 Танцы без границ **12+**
13.00 Это мы. Программа ТРК Башкортостан **6+**
13.30, 22.30 Ман упăшка пулсамăр. Чăвашла куçарнă фильм **12+**
15.00, 0.00, 5.00 НаоБУМ **12+**
15.30, 3.00 Туслăх пултăр ĕмĕре! Çĕнĕ формaт продюсер центрĕ **12+**
18.30, 1.00 Эх, юррăм, янăра **12+**
19.30, 2.00 Жемчужина **12+**
20.00, 2.30 Литература тĕпелĕ **12+**
20.30 Творческий вечер В. Двойновой **12+**

НТВ
5.10 **КУРЬЕР**
7.00 Центральное телевидение **16+**
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня
8.20 Их нравы
8.40 Устами младенца
9.25 Едим дома
10.20 Первая передача **16+**
11.05 Чудо техники **12+**
12.00 Дачный ответ
13.05 Малая земля **16+**
14.00 У нас выигрывают! Лотерейное шоу **12+**
15.05 Своя игра
16.20 Следствие вели... **16+**
18.00 Новые русские сенсации **16+**
19.00 Итоги недели с И. Зейналовой
20.10 Ты не поверишь! **16+**
21.10 Звезды сошлись **16+**
23.00 БЕССТЫДНИКИ 18+

ГОРОСКОП НА НЕДЕЛЮ. ДЕКАБРЬ 4- 10

В жизни **ОВНОВ** наступил спокойный период. Наслаждайтесь им, ведь совсем скоро могут начаться перемены.

Финансовые трудности, которые свалятся на **ТЕЛЬЦОВ** как снег на голову, окажутся не такими значительными. Близкие с радостью помогут.

БЛИЗНЕЦЫ будут нарасхват. И домочадцы, и друзья, и коллеги будут требовать внимания. Не отказывайтесь от общения.

Эмоциональная защищенность – вот к чему **РАКИ** стремятся. Остерегайтесь открывать душу малознакомым людям.

Творческие идеи **ЛЬВОВ** найдут воплощение в интересных проектах и обустройстве дома. Вдохновение сейчас на пике.

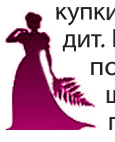

ДЕВЫ, отложите крупные покупки, тем более в кредит. Ваше финансовое положение сейчас шатко, не стоит усугублять ситуацию.

У **ВЕСОВ** период удачен для совершения крупных покупок. В связи с этим придется пересмотреть собственный бюджет.

СКОРПИОНЫ узнают много нового и познакомятся с интересными людьми. Успех ждет медиков, маркетологов и продавцов.

Утверждать, что **СТРЕЛЬЦАМ** во всем везет, нельзя. Важно сохранять спокойствие и хладнокровие.

У **КОЗЕРОГОВ** неделя может стать не вполне удачной относительно личной жизни и преподнести не совсем приятные сюрпризы.

ВОДОЛЕЯМ на рабочем месте придется проявить упорство, чтобы добиться цели и закрепить свое положение в коллективе.

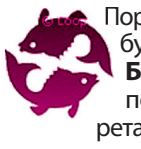

Поручения, которые будут давать **РЫБАМ** на работе, потребуют изобретательности. Будьте оригинальны, начальство наградит премией.

ЦИФРĂСЕМПЕ ФАКТСЕМ

Шупашкар районĕнчи халăха социаллă пулăшу паракан центртан пĕлтернĕ тăрăх, муниципалитетра

3037 инвалид

социаллă çăмăллăхпа усă курать. Вĕсенчен 334-шĕ I ушкăн, 935-шĕ II ушкăн, 1623-шĕ III ушкăн инваличĕсем тата сывлăх енчен хавшак 145 ача. 2017 çулта сусăр çынсене социаллă пулăшу памашкăн 7170,64 пин тенкĕ уйăрнă.

ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИН 2009 ÇУЛХИ ОКТЯБРЬĔН 19-МĔШĔНЧИ «Граждансен уйрăм категорийĕсене пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă пулăшу тӳлевĕшĕн социаллă хӳтлĕх мерисемпе тивĕçтермелли формăсем çинчен» саккунпа килĕшӳллĕн 2016 çулхи февралĕн 1-мĕшĕнчен инвалидсене пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă пулăшу тăкакĕсене компенсацилеççĕ. Ăна пулăшупа усă курмалли нормативсене тĕпе хурса чăннипе шутласа панă тата тӳленĕ суммăпа килĕшӳллĕн çирĕплетеççĕ. ■

ИНВАЛИД ПУРĂНАКАН ÇЕМЬЕСЕМ, I, II УШКĂН ИНВАЛИЧĔСЕМ НУМАЙ ХВАТТЕРЛĔ ÇУРТСЕНЧИ пурте усă куракан пурлăхăн тĕплĕ юсавĕшĕн укçан çуррине кăна тӳлеççĕ. Инвалид ача пурăнакан çемьесенче социаллă пулăшу мерисене çемье членĕсен илме ирĕк пур. Кунта ашшĕ-амăшĕ, пиччĕшĕ-йăмăкĕ кĕреççĕ. Компенсацие коммуналлă пулăшушăн парăм пулмасан тата çак парăма татса парасси çинчен килĕшӳ тусан çеç параççĕ.

Çавăн пекех кăçал 28 инвалид медицинăпа социаллă экспертиза пулăшăвĕ илмешкĕн заявлени çырнă. Çакă харпăр хăйĕн реабилитаци программине улшăнусем кĕртме е ăна илмешкĕн кирлĕ. Пĕр сусăр çын транспорт хатĕрĕсен хуçисем ОСАГО килĕшĕвĕпе тӳленĕ страховка премийĕсемшĕн 1,1 пин тенкĕллĕх хакне тавăрса пама ыйтса заявлени çырнă.

Кунсăр пуçне инвалидсен республика территорийĕнче общество транспорчĕпе çӳресе тăкакланă укçа-тенке саплаштарма ирĕк пур. ■

«Тăвалла пулсан та малаллах...»

• КУН ÇУЛ ШĂРÇИ

Пурнăç девизĕ тытса тăрать çак çĕр çинче Валерий САМОЙЛОВ-РАШТАВ сăвăçа. «Ӳкессе пĕлнĕ пулсан тӳшек сарса хурăттăм», – тет чăваш хăйпе пĕр-пĕр инкек сиксе тухсан. 16 çул каялла Валера та хăй йывăç çинчен ӳксе сусăрланасса пĕлнĕ пулсан çĕр çине тӳшек сарса хунă пулĕччĕ-и, тен? Анчах та кун-çула каялла тавăрма май çук çав. Мĕн пуррипе малаллах пурăнма тивет. Кровать çинче пĕр хускалмасăр тенĕ пек выртакан тусăма тӳсĕмлĕхне пĕр чăмăра пухса пурăнма, тăвалла талпăнма шăп та лăп поэзи асамĕ пулăшать. Валерăпа 16 çул çума-çумăн эпĕ. Çук, çук, ăна шелленипе çӳреместĕп Кӳкеçри инвалидсен çуртне, пачах урăхла, чун кӳтсе çитсен, усалланса пыракан тĕнчене тăлласа пăрахас туйăм çуралсан Валера патне шăнкăравласа чуна уçатăп, е ун патне тухса вĕçтеретĕп. Çак çĕр пичĕ тăрăх утма, çынсене çĕнĕрен ĕненме, шанма вăй-хăват парать вăл мана.

– Валера, санпа кĕтмен çĕртен чунпа çывăхланса туслашнăранпа нумай шыв-шур юхрĕ. Вырăн çинче хускалмасăр выртакан илемлĕ каччăна пĕрремĕш хут курсан чĕрем сӳ турĕ, пăчăртанса чĕпĕтрĕ. Ун чух сан куçунта шанчăк çути сӳннĕпе пĕрехчĕ. Паян ак иксĕмĕр те санпа ним пулман пекех куçран куç тинкерсе йăл кулсах калаçатпăр.

– Тĕрĕсех, юлташ пурри чуна çунат хушать. Чунсене поэзи асамĕ çывăхлатрĕ. Сан пек шанчăклă тус пурришĕн савăнатăп. Юррăмри йĕркесем аса килчĕç. «Чее тăшман сана мухта-мухта начар тумашкăн тăрăшать ялан. Чăн-чăн юлташ вара ятла-ятла çăлса хăварĕ йăнăш утăмран».

– Çапла, тус çеç тĕрĕссине куçран калама пултарать. Юлашки çулсенче эсĕ чăваш поэзийĕн кĕрекинче хăвăн вырăнна çирĕп йышăнтăн. Юхма енре кун çути курнă паттăрсем урăхла пурăнма пĕлмеççĕ, шăп та лăп харсăрлăх тăвалла туртать вĕсене.

– Çуралнă ял – куç умĕнче. Пĕчĕкрен касри тус-тантăшпа хăваллă çырмара чупса ӳснĕ эпĕ. Лапталла выляннă. Çуллахи шăрăхра кăвакал чĕппи пекех шывра чăмпăлтатнă, аслисемпе пĕрле шыв хĕрне пулă тытма ерсе кайнă. Хĕлле вара çырмара конькипе е йĕлтĕрпе ярăннă, арçын ачасемпе хоккейла выляннă. Халĕ те ачалăх тĕлĕкре тĕлленет.

Аннем Людмила Андреевна Патăрьел районĕн больницинче медсестрара чылай çул тăрăшрĕ, халь тивĕçлĕ канура. Атте Алексей Захарович Самойлов çул-йĕр юсас-тăвас çĕрте вăй хучĕ. Чĕрĕ чух вăл та ман пата килсех тăратчĕ. Манăн виçĕ пиччепе юратнă йăмăкăм Валя пур. Асли Юркка. Хăйне упраймарĕ вăл, çамрăклах сарăмсăр çĕре кĕчĕ. Сăвăсем çыратчĕ. Хăех кĕвĕлетчĕ. Поэзи вăрлăхне чунра Юркка акрĕ. Эп ача чух ытларах ӳкерме кăмăллаттăм. «Тантăш» хаçатпа туслашрăм. Пуçватмăшсем, ребуссем ăсталама пуçларăм. Хаçат пĕрремĕш сăввăмсене пичетлесен питĕ савăнтăм. Юркка хыççăнхи тете Толик. Виçĕ ача ашшĕ. Вăталăххи Славик стройкăра водительте вăй хурать. Вăл та çемьеллĕ, мăшăрĕпе икĕ ача ӳстереççĕ. Валя йăмăкăм Патăрьелĕнче лавккара сутăçăра тăрăшать. Юратнă упăшкипе виçĕ ывăла ура çине тăратаççĕ.

– «Вăрттăн туртăм ачаран пулнă пирĕн санпалан», – тетĕн эсĕ Валентина Волкова юрăçа çырса панă сăввунта.

– 9 класс вĕренсе пĕтерсен Патăрьелĕнчи вăтам шкулта икĕ çул ăс пухрăм. Физкультурăпа рисовани урокĕсене уйрăммăн килĕштереттĕм. Ял, вăрман, çырма, улăх, уй-хир илемне шурă хут çине тĕрлĕ тĕслĕ сăрăпа хам пек евĕрлесе куçараттăм. Футболла выляннă чух пĕр-пĕринпе мечĕк хăваласа чупасси илĕртетчĕ. 1993 çулта Шупашкара çул тытрăм, ЧПУчи чăваш уйрăмне вĕренме кĕтĕм. Пилĕк çултан филолог тата журналист дипломне алла илтĕм.

– Сăвăç тени сăвăра ытларах хăйне сăнлать. «Пурнăç çулĕ кукăрмакăр, çав-çавах пĕр йăнăшмасăр ăнтăласчĕ малаллах», – тенĕ йĕркесем кăмăла кайрĕç...

– 17 çул – ачалăхпа пуçĕпех сывпуллашнă вăхăт. Малта – çунатлă çамрăклăх. Чунра чечен туйăмсем хуçаланма пуçласан эпĕ те сăвă тинĕсĕнче ишме пуçларăм. Именсе те васкамасăр поэзи тĕнчин алăкне уçрăм. Сăвăласа хуравлам: «Çамрăклăх килет пĕрре кăна, çамрăклăх – килен-каян хăна. Çамрăклăх çунатлă та хитре, çамрăклăх ялан вун çиччĕре».

– Хĕрсем сăвă шăрçалакансене час-часах куç хываççĕ...

– Митта Ваçлейĕ классик калашле: «Шухă пулнă, шухăшсăр çӳренĕ, такăрлатнă Атăл хĕррине...» Кунтан ытлашши тата мĕн калас? Тепĕр тесен, çамрăк чух шухă пулни те килĕшӳллĕ. Юрату тĕнче уçлăхĕнчи чи хăватлă туйăм. Вăл е çунат парать, е çавра çил пек çĕр çине çавăрса çапать. Пĕр чăнлăх çеç, юратусăр пурăнакан этем телейĕн чăн-чăн хаклăхĕпе хĕвеллĕхне пĕлеймĕ.

– Кăн-кăвак тӳпе ирĕклĕхĕпе мăнаçлăхне туйса вĕçекен кайкăрăн çунаттисене вăйлă çил пĕр шелсĕр хуçнă евĕрех шăпа сана çĕр çине çавăрса çапрĕ. Поэзи вара сана çунат парса тӳпене çĕнĕрен вĕçтерчĕ. Сан сăвусемпе кĕвĕленĕ юрăсене мĕн пур чăваш юратса итлет, вĕсен шучĕ 300-тен те иртрĕ.

– Шăп та лăп поэзи мана паян хама ĕненме, малашлăха шанма, çĕнĕ куна юратса кĕтсе илме вăй-хăват парать. Поэзи – чун-чĕремĕн чи паха эмелĕ. Çавăнпах ăшăма пухăнса килнĕ тĕрлĕ хумлă туйăмсене шур хут çине шăрçалатăп та! Пĕрремĕш кĕнекене пĕрле вĕреннĕ тус-тантăшсем çуралнă кун тĕлне кăларса пачĕç. Унăн презентацине Кӳкеçри вулавăшра та, ваттисемпе инвалидсен çуртĕнче те йĕркелерĕç. Иккĕмĕш кĕнекене 200 ытла чун хайлавĕ кĕнĕ. Тĕнче хĕсĕр пулмарĕ, сăвă пуххин алтăрне тусăмсем ыр кăмăллăх тумламĕсемпе хĕрринчен тăкăничченех тултарчĕç.

– Сана пĕлекенсем мана час-часах пĕр ыйту параççĕ: «Валера Раштавăн тăванĕсем нумай, мĕншĕн вăл инвалидсен çуртĕнче пурăнать? Ăна килте пăхма май çук-шим?»

– Кӳкеçри инвалидсен çурчĕ маншăн тăван кил пекех пулса тăчĕ. Ку пурнăçа хăнăхрăм ĕнтĕ. Кунта килнишĕн ӳкĕнместĕп. Çĕнĕ туссем тупрăм. Медицина енчен те вăхăтра пулăшу параççĕ. Кунне виççĕ вĕри апат çитереççĕ. 15 çул хушши мана пурăнма хавхалантарнă, ман сывлăхшăн кĕрешнĕ, кунран-кун ӳтпе чуна упранă, халĕ те сиплекен тухтăрсемпе медсестрасене, санитаркăсене пурне те таса кăмăлтан тав сăмахĕ калатăп. Кунта вăй хуракан тараватлă çынсене пула чунăмри поэзи çăлкуçĕ шăнкăртатса юхать, çĕнĕрен çĕнĕ сăвă çырма хĕтĕртет. Эппин, пурăнатăп-ха, уçлăх анлăшне чĕрепе виссе вĕçетĕп. Ĕмĕтсем малаллах чĕнеççĕ.

– Пĕрремĕш кĕнекӳн ячĕ «Шухăша вĕçтереймĕн çилпе». Мĕн каласшăн пултăн?

– Сăвă пуххин ятне туссем тупнă, сăвă йĕркирен илнĕ. Шухăша шывра та путараймăн, вутра та çунтараймăн, çилпе те вĕçтереймĕн. Шухăш – пĕтĕм ĕçĕн никĕсĕ. Пурнăç тытăмĕ йăлтах унран пуçланать. Лайăх шухăш этемлĕхе пĕтме памасть, тĕреклесе тăрать. Пирĕн шалти чун-чĕре аталанăвĕ те шухăшранах йăл илет.

– Иккĕмĕш кĕнекӳне вара «Телей кайăкĕ» ят патăн...

– Маншăн телей кайăкĕ – хальхи вăхăтра çывăх çыннăмсем çумра пулни, çĕнĕ юрă-кĕвĕ çырăнни, çĕнĕ кĕнеке вулакан патне çитни, кашни ир мал ĕмĕтпе вăранни. Пурнăçран пылак туйăм пур-ши? «Пурăнас килет» текен шухăш – чи пылакки, чи таси.

– Пуçунти йĕркесем ахаль çуралманнине эпĕ те сисрĕм. Вĕсем сан шăпупа çыхăннă. Юрату кăварне чĕре витĕр çунтарса кăлармасан, çак асамлă туйăм çинчен çын ĕненмелле çыраймăн. Паянхи шăпу куçа курăнман инкекпе çыхăнни санран пысăк чĕреллĕ поэт тунă та! Енчен те эсĕ пĕр вырăнта хускалмасăр выртман пулсан, тен, санра çак чуна пăлхатакан сăвăсем тĕвĕленеймĕччĕç те.

– Сăмахусенче тĕрĕслĕх пурах. Йăлтах таçтан çӳлтен килет пулĕ. Чылай чух эпир шухăшлани шăпан çул-йĕрĕпе пĕр килмест. Пурнăçăм ахаль иртни ан туйăнтăр тесе юрăсем валли сăмахсем шăрçалама тытăнтăм. Тăван халăхшăн кăштах та пулсан усăллă пулас килни-ши ку? Е шăпана парăнас килменни-ши?

– Хăш-пĕр çын инкекпе хуйхăсуйхă умĕнче парăнса ĕçке ерет, наркотикпа туслашать... Хăшĕсем вара пурнăç çилĕн сиввине чăтаймасăр хăйсем çине алă хураççĕ, е çапкаланчăка тухаççĕ...

– Пурнăçра тĕрлĕ лару-тăру пулать. Çавах пăтăрмахсене çĕнтерме вăй-хăват тупмаллах. «Кăларса куççуль эс ан лар нумай. Йывăрлăхсене çĕнтерме туп май. Кĕрешет çилпе вĕçĕм яш хăва. Авăнса ӳкмест çĕрелле çавах», – теем ун пек вăйсăрсене. Ырăпа усал яланах хирĕç тăнă, лайăххи çавах çиеле тухать.

– Енчен те вăхăт çăмхин çиппине каялла сӳтме май тупăннă пулсан пурнăçăн хăш çулĕпе утăттăн?

– Тӳрех хуравлама йывăр. Инвалидсен çуртĕнче пурăннă май сывлăхран хакли нимĕн те çуккине ăнланса илтĕм. Сывлăха укçалла туянма çук. Пурнăçра питĕ асăрханмалла, кашни самантра тимлĕ пулмалла. Кунта кун кунласа психолога та, философа та çаврăнтăм пуль. Пĕр чăнлăх çеç, хальхи пурнăçпа çырлахрăм. Пуçа усма вăхăт çук. Ĕçлемелле тата та ĕçлемелле. Хаçат-журнал вулатăп, телевизор пăхатăп. Юрăсем итлетĕп. Интернет урлă юрă ăстисемпе тата сăвăçсемпе хуттăнатăп. Пурнăç пĕр вырăнта тăмасть, сăвăçсем те сăвă çырма пăрахман ав...

– Тĕлĕкӳсенче çĕр пичĕ тăрăх утатăн-и?

– Тăван ял урамĕсене час-часах такăрлататăп. Çамрăклăха, студент вăхăтне таврăнатап.

– Пире, ял ачисене, тăван тăрăх сăвăç тăвать тесен те йăнăшмăп. Сапăр та пуян ял чĕлхи пĕчĕкрен чуна витерет.

– Асатте-асанне, кукаçи-кукамай йăли-йĕркине, чĕлхине епле пăрахăçлас? Çак шăнăр тытса тăрать те халăхăмăра. Тăван чăваш халăхăмăн шăпи мана та канăçсăрлантарать. Эпĕ – чăваш, ытарлă чĕвĕлти чĕкеç чăваш чĕлхипе калаçатăп. Чăвашсем валли юрă сăмахĕсем шăрçалатăп. Чĕлхене аталантарас тесе тăрăшатăп. Пирĕн пуласлăх тасалăхне, çутăлăхне шанатăп. Чăваш пулса килнишĕн нихăçан та ӳкĕнмен. Вăтанман. Чĕлхемĕр аталанни куç кĕрет. Чăвашла дискотекăсенчен те ав тĕлĕнме пăрахрăмăр. Чăвашлăх паян «модăра».

– Юлашки çулсенче чăваш эстради сан сăвăусемпе çырнă юрăсемпе самаях пуянланчĕ...

– Юрлакан нумай. Эп кунта начаррине курмастăп. Чун юрлать пулсан мĕншĕн чарас вĕсене? Эрех-сăра ĕçсе çапкаланса çӳрени мар вĕт! Çамрăксем хушшинче илемлĕ саслисем те пур. Вĕсене малалла аталанма ырлăх-сывлăх сунатăп. Хама илес пулсан, малăрах çырнă юрăсен шайне халĕ урăх куçпа хаклатăп. Вăхăт ăсталăха туптать. Юрăçсем ман пата туртăнни малалла пурăнма хавхалантарать.

Пĕр чăнлăха ăнлантăм: артистсемпе чунпа çывăхланса ĕçлесен çеç лайăх юрăсем кун çути кураççĕ. Мĕн пур юрра пухса хамăн сиди диска кăларас ĕмĕтпе пурăнатăп. Виççĕмĕш кĕнекене хатĕрлесе çитернĕпе пĕрех. Унта çĕнĕ юрăсен сăмахĕсем çеç пулĕç. Килес çул халăх патне çитерĕп.

– Хамăрăн калаçăва шанăçпа тултарса вĕçлес килет...

– Мĕнле калаççĕ-ха? Сывлăх пулсан веçех пулать... Пурнăç урапи саккăрла та çаптарать. Малта çырма-и, шурлăх-и, айлăм-и – эпир çĕнĕ кĕпер хывса малаллах кайăпăр. Пурнăçри пăтăрмахсене парăнас марччĕ, вĕсене çĕнтерсех пырасчĕ. Çĕр çине пĕрре килетпĕр. Кашнин хăйĕн çул-йĕрĕ, ăраскалĕ, шăпи. Кун-çула тăнăçлăн, тус-тăванпа, чун юратнă çынсемпе пĕрле ирттересчĕ, таса та ыр ят хăварасчĕ. Пурне те иксĕлми телей, вăй-хал, ăнăçу сунатăп. Юрă-кĕвĕпе пĕрле пулăр!

АЛЬБИНА ЮРАТУ калаçнă

▶ САЛТАК АТТИНЕ ХЫВСАН ТА, ТĂВАН КĔТЕСĔСЕНЕ САЛАНСАН ТА ПĔР–ПĔ–РИНПЕ ÇЫХĂНУ ТЫТАÇÇĔ ВĔСЕМ.

Кремль куранчĕсен сассипе – строя!

Апаш каччишĕн янăрарĕ çак команда: «Вольно!»

• ПРИЗЫВ

Сергей Николаев плац çинче присяга тытнăранпа çулталăк сисĕнмесĕрех хыçа юлчĕ. Уйăх каялла Раççейĕн Президент полкĕнче службăна чыслăн вĕçлесе салтак аттине хыврĕ вăл. Кремль куранчĕсем çапнине итлесе, ун çумĕнче службăна иртте-ресси çинчен хăшĕ-пĕри ĕмĕтленет кăна. Апаш каччи çĕршыв умĕнчи тивĕçе сумлă çарта пурнăçларĕ.

Призывниксем Президент полкне тĕплĕ суйлав витĕр лекеççĕ. Сумлă çара кайма юрăхлă кандидатăн чи малтанах çирĕп сывлăхлă тата яштака кĕлеткеллĕ, 175 см кая мар пулмалла. Яш-кĕрĕмĕн биографине «хура пăнчăсем» вараламалла мар. Кунсăр пуçне ФСБ сотрудникĕсен тата психологсен тĕрĕслевĕ витĕр те тухмалла вĕсен. Сергей шăпах çак критерисене тивĕçтернĕ те. «Шкулта сăпайлă пулнă, хам ума лартнă тĕллевсене яланах пурнăçланă», – тет вăл хăйĕн çинчен. Çакăнта лекме ĕмĕтленнине пытармасть каччă. Сывă пурнăç йĕркине пăхăнса пырса, спорт вăййисемпе ӳт-пĕве пиçĕхтерсе утăм хыççăн утăм туса ĕмĕтне çывхартнă вăл. Çар дисциплини тата юлташлăх илĕртнĕ ăна унта. Çавăнпа салтак ячĕ тухни, Президент полкне каймалли кандидатсен йышне кĕни аллине телей ăмăрт кайăкĕ лекнĕ пекех çунатлантарнă.

Мускав Кремлĕн объекчĕсене сыхласси, патшалăх шайĕнче иртекен протоколлă мероприятисене хутшăнасси, Александровски садра паллă мар салтакăн вил тăприйĕ çинчи яланах çунакан сăваплă çулăм çумĕнче хисеплĕ караулта тăрасси – çак тивĕçсене Президент полкĕн ытти салтакĕ пекех Сергей та пурнăçланă. «Урасем çинчи шăнăрсене туртăнтарса сиенлетес хăрушлăх пурринне маларах та асăрхаттарчĕç пире, «урана лартма» вĕренмешкĕн кунне темиçе сехет те плац тăрăх утмалла-çке. Ăна тăхăрвунă градус таран çăмăллăн çĕклемелле», – аса илет Сергей. Хăйĕн сăмахĕсене ĕçпе çирĕплетме хăнăхнăскер çарти пекех ыйтăва кĕскен те витĕмлĕн хуравлать вăл. Çĕршывăн чи сумлă çарĕнче хисеплĕ службăра тăни те çакна витĕм кӳрет паллах. «Караулта тăракан хусканма тата кăмăл-туйăмне палăртма юрамасть», – ăнлантарать Сергей. Çумăр, юр, хĕвел – кирек епле çанталăкра та хуралта. Кремлевецсен хисеплĕ списокне лекес тесен вара çулталăкра ятарлă караулта 100 хут тăмалла. Çак тĕрĕслев витĕр пурте тухаймаççĕ. Хисеплĕ караулăн çамки çинчен тарне шăлмалла е çи-пуçне майламалла пулсан резерври салтак ун патне пырса çакна тăвать. Вĕсен хушшинчи калаçăва никам та илтмест.

С. Николаев

ШУХĂШ

Александр КОЧУРОВ,
ЧР Çар комиссариачĕн Шупашкар тата Сĕнтĕрвăрри районĕсенчи уйрăмĕн комиссарĕ:

– Президент полкĕнче службăра тăнă яшсем аслă вĕренӳ учрежденийĕсене вĕренме кĕнĕ чухне льготăсемпе усă курма пултараççĕ. Çирĕп тĕрĕслев витĕр тухнă, çакна хăйсен службипе çирĕплетнĕскерсене ШĔМ уйрăмĕсене, ФСБна чи малтан илеççĕ.

Анчах та Президент полкĕнче службăра тăракансене тăхлан салтак вырăнне йышăнма кирлĕ мар. Хурал тăракан умĕнче хăрушлăх тухса тăрсан вăл пăшалĕпе те усă курма пултарать. Караул тата гарнизон службин уставне те никам та пăрахăçланаман. Сумлă çарта пурте çирĕп йĕркепе пулса пырать. Ирхи 6 сехетре – ура çинче вĕсем. Хисеп караулĕн атă-пушмакне шалти правилăсем тăрăх çичĕ тапхăрпа хатĕрлеççĕ, çакна тума талăк та иртсе каять. «Атта ун çине пăхсан куç кĕски çинче пекех курăнмалла сăтăрса çутататтăмăр», – вăрттăнлăха уçать Сергей.

Ытти салтаксемпе туслашнине, пĕр-пĕрне пулăшса пынине аса илнĕ чухне Апаш каччин куçĕсенче тунсăх та курăнчĕ. Çавăнпа салтак аттине хывсан та, тăван кĕтесĕсене саланса таççĕ вĕсем. Çар Сергея дисциплинăна, йĕркене тата чун-хаваллĕпе çирĕп пулма вĕрентнĕ. Салтака кайиччен аслă пĕлӳ илнĕскер унтан таврăнсан тӳрех çанăсене тавăрса хăйĕн пурнăçĕнчи çĕнĕ страницăна çырма пуçларĕ те ĕнтĕ. «Халĕ маншăн малти вырăнта вĕренӳ», – тет вăл.

Президент полкĕн ятарлă караулăн пĕрремĕш ротинче службăра тăни Сергей пурнăçĕнче çул уçса кăна пытăр.

АНЖЕЛИКА ТИХОНОВА

САМАХ МАЙ

Президент полкне Раççейри 48 регионтан йышăнаççĕ. Полкри салтаксен тата сержантсен йышĕнче – Кузбасс тата Çĕпĕр, Урал тата Атăлçи, Раççейĕн çурçĕр тата тĕп облаçĕсенчи, Краснодар тата Ставрополь крайĕсенчи яш-кĕрĕм.

• АСА ИЛӲ

6-мĕш класри çамрăк армеецсем. Стройпа юрă смотрĕ. Иккасси. 1975 ç.

Атăлтан Эльба таран

Тăван çĕршывăн Аслă вăрçи пуçланнă çул, декабрĕн пĕрремĕш кунĕсенче Шупашкар районĕнче стрелоксен 139-мĕш дивизийĕ йĕркеленме пуçланнă. Çак дивизи штабĕ Осоавиахим çуртĕнче вырнаçнă. Паянхи кун çак вырăнсем Шупашкар заливĕн шывĕ айне пулнă. 139-мĕш дивизие Кӳкеçри стрелоксен 718-мĕш, Ишлейри 364-мĕш, Шăмăшри 609-мĕш полксем тата Иккассинчи 354-мĕш артиллери полкĕ кĕнĕ.

354-мĕш артиллери полкĕ Иккассинчи вăтам шкулăн çуртне йышăннă. Классене кунтан кăларса колхозниксен килĕсенче вырнаçтарнă. Полка И.М. Турянский майор ертсе пынă. Иккасси ял клубĕ вара (чиркӳ пулнă çурт) салтаксен тата кĕçĕн командирсен казарми пулнă. Платка ял клубĕнче полк шкулне йĕркеленĕ. Унта пулас командирсем пурăннă тата вĕреннĕ. Полк офицерĕсем колхозниксен çурчĕсенче пулнă. Николай Шупуçынни поэт çуртĕнче полк лазаречĕ вырнаçнă.

1942 çулхи апрель уйăхĕн пуçламăшĕнче стрелоксен 139-мĕш дивизийĕн эшелонĕсем Шупашкартан тухнă. Тепĕр темиçе кунтан дивизи Иваново хулине çитнĕ, темиçе каçран Калинин хулинчен 12-15 çухрăма вырнаçнă. 1942 çулхи августăн 3-мĕшĕнче Ржев хули айĕнче пĕрремĕш хĕрӳ çапăçу иртнĕ.

139-мĕш стрелоксен дивизийĕн салтакĕсен çапăçу çулĕ Атăл çыранĕсенчен пуçласа Эльба таран пырать. Калинин (Тверь) тата Смоленск облаçĕсенчи, Белоруç тата Польша территорийĕнчи, хĕвел тухăç Пруссири тата Германири çапăçу хирĕсенчен ялава чыслăн илсе тухнă вĕсем. Вăрçă çулĕсемпе 3 пин км хыçа хăварнă. Дивизи «Рославльски» хисеплĕ ята тивĕçнĕ, ăна Хĕрлĕ Ялав тата Суворăвăн II степень орденĕпе наградаланă. 139-мĕш дивизин 28 салтакне Совет Союзĕн Геройĕн ятне панă.

Тăван çĕршывăн Аслă вăрçинче дивизи чаçĕсем тăшман пĕрлешĕвĕсене тата чаçĕсене çапса аркатнă, 4500 салтака тата офицера тыткăна илнĕ, çав шутра икĕ генерал та, тĕрлĕ тытăмлă тупă, танксем, бронемашинăсем, бронетранспортерсем, пулеметсем, паровозсем тата тепловозсем, чукун çул вагонĕсем, автомашинăсем тата спецмашинăсем, трактор-сем, мотоциклсем, çар пурлăхĕ тата апат-çимĕç упранакан складсем вĕсен аллине лекнĕ.

Иккассинче 354-мĕш артиллери полкĕ йĕркеленнĕ вăхăта кунта пурăнакан Петр Анисимович ун чухне хăй пĕчĕк пулнине пăхмасăрах лайăх ас тăвать. Вăрçă пуçланнă çул вăл 6 çулти ача пулнă. «Хĕлле пирĕн урампа салтаксем утса анса кайрĕç. Малта оркестр пыратчĕ. Кашни полкăн хăйĕн оркестрĕ пулнине каярахпа кăна пĕлтĕм эпĕ. Çулла вĕсене пăхма чупнă, хĕлле ытлашши тухайман, катăк йĕмсем кăна пулнă пирĕн... Кайран пирĕн пата киле шинель тăхăннă салтаксем килчĕç, тĕп сакайне анса «алло-алло...» тесе позывнойсемпе кăшкăратчĕç. Теприсем уйра, «связь» патĕнче вĕренетчĕç. Пăшалпах перетчĕç. Каярахпа çуркунне полк кунтан кайрĕ. Пирĕн пӳртрен инçех мар йывăç çинче ларакан кăвакарчăнсене дивизи салтакĕсем пысăк хуранта яшкана ярса пĕçеретчĕç. Мĕн те пулин çимелле пулнă-çке вĕсен».

Иккассинчи Илья Ильич Ильин та çак полка лекнĕ. Вăл конюхра ĕçленĕ. Ытти салтакпа пĕрле вăл та, авланнă пулин те, клуб çуртĕнче пурăннă. «Паян кукăль пĕçеретĕп, пырса илсе кай», – тесе каланă пĕрре ăна арăмĕ. Çапла хĕрарăм ĕне сума ларсан пӳрте кĕрсе хăвăртрах кукăльне йăтса тухса кайнă вăл. Нумай та вăхăт иртмен ĕнтĕ. Çакна рота командирĕ пĕлсен ăна служба вырăнне хăварнăшăн трибуналпа айăпласшăн пулнă... Илья Ильичăн пысăк хура ăйăр пулнă. Унпа вăл салтака та кайнă. Çарта посыльныйра тăнă вăл, донесенисем çитернĕ. 1945 çулта çав лашана Кенигсберг хулинче персе ӳкернĕ иккен. Унта чухне те Илья Ильич хăйĕн юратнă лашипе утланса чупнă...» – ачалăхри аса илӳсем Петр Анисимовичăн куçĕ умне кинолента пекех пĕрин хыççăн тепри тухса пыраççĕ.

1975 çулта Иккассинчи 354-мĕш артиллери полкĕн ветеранĕсем Иккасси шкулĕнче тĕл пулнă. Шкул ачисем вĕсене пионера та йышăннă, галстук çыхса янă. Паянхи кун вара çак дивизире хĕсметре тăнисенчен никам та пурăнмасть ĕнтĕ.

АНЖЕЛИКА ФАДЕЕВА

ШУТА ИЛМЕ

Кăçал Иккасси шкулĕн ачисем стрелоксен 139-мĕш полкĕн çапăçăвĕн çул-йĕрĕн карттине пĕчĕк ялавсем лартса çĕнетнĕ.

11-63. ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ СОБРАНИЯ О СОГЛАСОВАНИИ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦЫ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА

Кадастровым инженером Лукиной Екатериной Владимировной, почтовый адрес: 428000, ЧР, г. Чебоксары, ул. Дзержинского, д. 20, каб. 9, тел. (8352) 23-12-68, адрес электронной почты e-mail: katya_1401@mail.ru, № регистрации в государственном реестре лиц, осуществляющих кадастровую деятельность 37674, СНИЛС 139-652-161 80, выполняются кадастровые работы в отношении земельного участка, расположенного по адресу: ЧР, Чебоксарский район, с/пос. Вурман-Сюктерское, садоводческое товарищество "Сюктерский", участок 157.

Заказчиком кадастровых работ является Александров Юрий Георгиевич, почтовый адрес: ЧР, г. Чебоксары, ул. Анисимова, д. 4, кв. 2.

Собрание по поводу согласования местоположения границы состоится по адресу: ЧР, г. Чебоксары, ул. Дзержинского, д. 20, каб. 9, 15 января 2018 г. в 10 часов 00 минут.

С проектом межевого плана земельного участка можно ознакомиться по адресу: ЧР, г.Чебоксары, ул. Дзержинского, д. 20, каб. 9.

Требования о проведении согласования местоположения границ земельных участков на местности принимаются с 30 ноября 2017 г. по 12 января 2018 г., обоснованные возражения о местоположении границ земельных участков после ознакомления с проектом межевого плана принимаются с 30 ноября 2017 г. по 12 января 2018 г., по адресу: ЧР, г. Чебоксары, ул. Дзержинского, д. 20, каб. 9.

Смежный земельный участок, с правообладателями которого требуется согласовать местоположение границы: ЧР, Чебоксарский район, с/пос. Вурман-Сюктерское, садоводческое товарищество "Сюктерский", участок 124, К№ 21:21:103301:124.

При проведении согласования местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы о правах на земельный участок (часть 12 статьи 39, часть 2 статьи 40 Федерального закона от 24.07.2007 г. № 221-ФЗ «О кадастровой деятельности»).

11-53. ОБЩЕСТВЕННЫЕ СЛУШАНИЯ

29 декабря 2017 г. в 16.00 по адресу Чувашская Республика, Чебоксарский р-н, с. Абашево, ул. Верхняя, 35, администрация сельского поселения состоятся общественные слушания (в форме обсуждения) объектов государственной экологической экспертизы - проектов технической документации препаратов Заказчик ООО «Ракурс»:

Препарат Лорнет, ВР (300 г/л клопиралида); препарат Твинго, КС (180 г/л дифлубензурона + 45 г/л имидаклоприда); препарат Фаскорд, КЭ (100 г/л альфа - циперметрин); препарат Эсперо, КС (200 г/л имидаклоприда + 120г/л альфа - циперметрина); препарат Азорро, КС (300 г/л карбендазима + 100 г/л азоксистробина); препарат Сальдо, ВР (20 г/л 6-бензиладенина).

Общественные слушания (обсуждения) проводятся для последующей государственной регистрации пестицидов и агрохимикатов. Указанные пестициды и агрохимикаты будут использоваться на всей территории Российской Федерации.

Приглашаются все желающие (наличие паспорта обязательно). Свои пожелания, замечания или предложения можно направить в письменном виде по первому адресу в течение 30 дней со дня публикации настоящего извещения.

За организацию общественного обсуждения ответственно ООО «Изабелла» (123056, Москва, ул. Грузинский Вал, 16, стр. 2) в качестве представителя заказчика.

Материалы ОВОС и прочая проектная документация будут доступны для ознакомления общественности в течение 30 дней с момента публикации объявления по адресу: Чувашская Республика, Чебоксарский р-н, с. Абашево, ул. Верхняя, 35, администрация сельского поселения.

Организация и обеспечение общественных слушаний осуществляются указанной организацией - заказчика экспертизы совместно с органами местного самоуправления при содействии заинтересованной общественности.

ПАМЯТНИКИ от 2200 рублей
АО «Базальт» г. Чебоксары, ул. Гладкова, д. 7.
предлагает **ПАМЯТНИКИ, КРЕСТЫ ИЗ МРАМОРНОЙ КРОШКИ, ЧЕРНОГО ГРАНИТА, СЕРОГО И БЕЛОГО МРАМОРА.**
● Столики, скамейки, ограды, венки.
● СКИДКИ, РАССРОЧКА ПЛАТЕЖА. ГАРАНТИЯ.
ДОСТАВКА И УСТАНОВКА. БЕСПЛАТНОЕ ХРАНЕНИЕ.
☎8 (8352) 56-29-68.
01-73

Ведомственная охрана ЖДТ на ст. Чебоксары
ТРЕБУЮТСЯ СТРЕЛКИ
по охране объектов.
Соцпакет, 1/3.
Тел.: 8-960-314-23-49.
11-52

Окна, двери, потолки. Дешево
☎ 8-962-599-65-62.
08-29

Скидки до 50%
Пластиковые окна от оконного завода
Зимние суперскидки.
Специальный зимний монтаж
От 2700 руб.
ЗА ДЕРЕВЕНСКОЕ ОКНО.
Утепленные в 3 стекла.
Вызов замерщика бесплатно. 8-927-668-69-55.
06-63

Фабричная мебель
в наличии и на заказ
Интернет-магазин mebelus21.ru
☎ 37-02-73
8-927-667-02-73
п. Кугеси, ул. Советская, 87. ТД «Меридиан»
11-50

Кольца
колодцев ж/б
D-0.7; 1.0; 1.5.
●Бурение колодцев и скважин.
●К/б блоки от производителя 20х20х40, 30х20х40, 12х20х40.
●Доставка.
Т.: 8-902-327-82-52.
02-11

СЎР ЗЕМЕЛЬНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

11-44. ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ СОБРАНИЯ О СОГЛАСОВАНИИ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА

Кадастровым инженером Семёновым А.И., адрес: ЧР, п. Кугеси, ул. Советская, д. 50, mega221@mail.ru., тел. 8(83540) 2-26-14, № регистрации в государственном реестре лиц, осуществляющих кадастровую деятельность 5545, выполняются кадастровые работы в отношении земельного участка с кадастровым номером 21:21:100901:368 - ЧР, Чебоксарский район, Вурман-Сюктерское сельское поселение.

Заказчиком кадастровых работ является Марков Валериан Вадимович, адрес: ЧР, д. Микши-Энзей, ул. Ленина, д. 25, 89053459447.

Собрание по поводу согласования местоположения границ состоится по адресу: ЧР, Чебоксарский район, п. Кугеси, ул. Советская, д. 50, 09 января 2018 г. в 9 часов 00 минут.

С проектом межевого плана земельного участка можно ознакомиться по адресу: ЧР, Чебоксарский район, п. Кугеси, ул. Советская, д. 50.

Требования о проведении согласования местоположения границ земельного участка на местности, обоснованные возражения о местоположении границ земельного участка после ознакомления с проектом межевого плана принимаются с 30 ноября 2017 г. по 09 января 2018 г. по адресу: ЧР, Чебоксарский район, п. Кугеси, ул. Советская, д. 50.

Смежный земельный участок, в отношении местоположения границ которого проводится согласование: кадастровый номер 21:21:100904:48 - ЧР, Чебоксарский район, Вурман-Сюктерское сельское поселение (участок в поле).

При проведении согласования местоположения границ, при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, о правах на земельный участок (часть 12 статьи 39, часть 2 статьи 40 Федерального закона от 24.07.2007 г. № 221-ФЗ «о кадастровой деятельности»).

11-54. Дополнение. В газете «Таван Ен» № 41 (10599-10600) от 20.10.2017 г. в объявлении 10-42 в первом абзаце после «участок 201» добавить «21:21:160113:197, адрес: ЧР, Чебоксарский район, сдт «Илем», участок 197».

Во втором абзаце после «89063848688» добавить «Иванова М.В., адрес: ЧР, г. Чебоксары, п. Мясокомбинатский, 4-ая линия, 10«б», 89176581436».

В третьем абзаце после «в 11-00 ч.» добавить «09 января 2018 г. в 11-00 ч.».

В пятом абзаце после «по 20 ноября 2017 г.» добавить «с 30 ноября 2017 г. по 09 января 2018 г.» и далее по тексту.

11-66. В соответствии с пп.7 п.8, п. 24 ст. 39.11 Земельного кодекса Российской Федерации, на основании распоряжения администрации Чебоксарского района от 24.11.2017 г. № 642-р, исключить из предмета аукциона, назначенный на 26 декабря 2017 года, лот № 6.

ШВЕЙНОЙ ФАБРИКЕ «ПАХА ТЁРЁ» СРОЧНО ТРЕБУЮТСЯ:
●ШВЕИ, з/п сдельная 18 000 - 25 000 руб.
●ПОРТНОЙ мужской и женской одежды, з/п сдельная 15 000 - 23 000 руб.
●ТЕХНОЛОГ-НОРМИРОВЩИК, з/п 25 000 - 35 000 руб.
График 5/2, с 8-00 до 16-30. Официальное оформление по ТК РФ, соц.пакет, оплачивается питание, материальная помощь к отпуску.
п. Кугеси, ул. Шоссейная, д. 25. ост. «Сельхозтехника».
☎ 8-902-328-08-15
11-59

Уважаемые жители и гости **Кугеси!**
ПРИГЛАШАЕМ
на выставку-продажу, а так же
БЕСПЛАТНО ПРОВЕРИТЬ ЗРЕНИЕ
И ЗАКАЗАТЬ ОЧКИ СО СКИДКОЙ 5%*
7 ДЕКАБРЯ
с 10.00 до 15.00
в Центре Культуры и Досуга
по адресу: **ул. Шоссейная, д.17**
подробности акции по тел.: 8 917 651 21 21
Лицензия №ФС-99-03-002797 от 11.04.12г. выдана Федеральной службой по надзору в сфере здравоохранения и социального развития
ИМЕЮТСЯ ПРОТИВОПОКАЗАНИЯ
НЕОБХОДИМА КОНСУЛЬТАЦИЯ СПЕЦИАЛИСТА
* ИП Михайлов А.В. Серия 21 № 001503960 от 26 октября 2004г.
11-57
реклама

СУТАТПĂР ПРОДАЕМ

09-37. Сено с доставкой. Тел.: 8-917-652-96-14.

08-30. Сено, солому, зерно. Тел.: 8-903-346-71-89.

10-57. **Бычков. Телок, овец, ягнят романовской породы. Тел.: 8-987-126-30-07.**

ТУЯНАТПĂР КУПИМ

07-03. Корову, бычка, телку, овец. Тел.: 8-905-342-39-43.

05-38. КРС, свиней, лошадей. Тел.: 8-902-327-56-06.

05-14. **Куплю КРС. Дорого. Тел.: 8-905-197-61-66.**

11-11. **Скотину, бычков с 1 месяца - 3 лет, коров (старых, молодых). Работаю с колхозами. Вынужденный забой. Дорого. Тел.: 8-906-382-99-99. Дима.**

ПУЛĂШУ УСЛУГИ

11-18. **Кивелнĕ ЭЛЕКТРОПРОВОДКА - пушар хăрушлăхĕ! Специалистсем кил-çуртри проводкăна улăштараççĕ. Тел.: 8-937-015-34-40.**

06-43. **Строительство домов, бань, гаражей. Кровельные и отделочные работы, обшивка фасадов. Кладка, фундаменты. Срубы. Тел.: 8-927-667-03-55.**

ÇУРТ-ЙĔР НЕДВИЖИМОСТЬ

11-61. Продаю квартиры студии. Studiya21.com, тел.: 8-961-339-33-87.

ПУЛĂШУ УСЛУГИ

11-55. Тамада, диджей на свадьбах, юбилеях, Новогодних корпоративах. Тел.: 8-903-345-66-60.

Рубрика «СОБОЛЕЗНОВАНИЕ»
для юрлиц и ИП[1] – **600 РУБ,**
для частных лиц[2] – **400 РУБ.**
[1] Свыше 40 слов – дополнительно 25 руб, за каждое слово.
[2] Свыше 40 слов – дополнительно 18 руб, за каждое слово.

ХУРЛАНАТПĂР СОБОЛЕЗНУЕМ

Библиотекари общеобразовательных школ Чебоксарского района искренне скорбят по поводу смерти библиотекаря МБОУ «Ишлейская СОШ»
Регины Викторовны ШОГУЛИНОЙ
и выражают глубокое соболезнование родным и близким. *11-65.*

11-64. На основании распоряжения администрации Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района от 27.11.2017 г. №02-р администрацией Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района проводится аукцион на право заключения договора купли-продажи земельного участка, который состоится 11 января 2018 года в 11-00 часов по адресу: Чебоксарский район, с. Ишлеи, ул. Советская, д. 72.

Организатором аукциона выступает администрация Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района.

На аукцион выставлены следующие земельные участки:

№ лота	Месторасположение земельного участка	Разрешенное использование, кадастровый номер земельного участка	Площадь кв,м.	Начальный размер стоимости земельного участка, руб.	Сумма задатка участника аукциона, руб.	Вид права
1	Чувашская Республика, Чебоксарский район, Ишлейское сельское поселение, с. Ишлеи, ул. Советская (земли населенных пунктов)	магазины 21:21:240101:3479	101	107172,11	107172,11	собственность

Задаток установлен в размере 100% от начального размера стоимости земельных участков.

Шаг аукциона составляет 5% от начального размера стоимости земельных участков. Организатор аукциона принимает решение об отказе в проведении аукциона в случае выявления обстоятельств, предусмотренных пунктом 8 статьи 39.11 Земельного кодекса Российской Федерации. Организатор аукциона в течение трех дней со дня принятия решения об отказе в проведении аукциона размещает извещение об отказе в проведении аукциона на официальном сайте, извещает об этом участников аукциона и возвращает им внесенные задатки.

Дата начала приема заявок на участие в аукционе – 01 декабря 2017 года, 8 часов 00 минут.

Дата окончания приема заявок на участие в аукционе – 30 декабря 2017 года, 17 часов 00 минут.

Заявитель обеспечивает поступление задатка на счет администрации Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района не позднее 31 декабря 2017 года.

Извещение о проведении аукциона, формы заявок, проект договора купли-продажи, аренды размещены на сайтах Российской Федерации (www.torgi.gov.ru) и администрации Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района.

Прием заявок, оформление документов для участия в аукционе, ознакомление с проектом договора купли-продажи, аренды земельных участков осуществляются в рабочие дни с 8 час. 00 мин. до 17 час. 00 мин. по московскому времени (кроме выходных и праздничных дней) в администрации Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района по адресу: Чувашская Республика, Чебоксарский район, с. Ишлеи, ул. Советская, д. 72. Телефон для справок (8-83540) 2-56-35. Осмотр земельных участков на местности заявитель осуществляет самостоятельно.

Рассмотрение заявок и признание претендентов участниками аукциона состоится 08 января 2018 года в администрации Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района в 10-00 часов по московскому времени.

Регистрация участников аукциона – 11 января 2018 года с 10 час. 00 мин. по адресу: с. Ишлеи, ул. Советская, д. 72.

Для участия в аукционе заявители представляют следующие документы:

1) заявка на участие в аукционе с указанием банковских реквизитов счета для возврата задатка– 2 экземпляра;

2) копии документов, удостоверяющих личность заявителя;

3) документы, подтверждающие внесение задатка.

В случае подачи заявки представителем Заявителя предъявляется надлежащим образом оформленная доверенность и документ, удостоверяющий личность.

Задаток вносится единым платежом в валюте Российской Федерации на лицевой счет администрации Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района по следующим реквизитам:

Расчетный счет 40302810097063000308 Отделение – НБ Чувашской Республики, БИК 049706001.

Получатель: УФК по Чувашской Республике (Администрация Ишлейского сельского поселения Чебоксарского района Чувашской Республики л/с 05153002890, ИНН 2116815768 , КПП 211601001, КБК – не требуется.

Задаток возвращается участникам аукциона, за исключением победителя, в течение 3 (трех) рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Задаток, внесенный победителем, засчитывается в оплату приобретаемого земельного участка.

Победителем признается участник аукциона, предложивший наибольшую цену за земельный участок.

В случае, если аукцион признан несостоявшимся по причине поступления единственной заявки или только один заявитель признан участником аукциона, организатор аукциона в течение десяти дней со дня подписания протокола рассмотрения заявок и признания претендентов участниками направляет заявителю три экземпляра подписанного проекта договора купли-продажи земельного участка. При этом договор купли-продажи земельного участка заключается по начальной цене предмета аукциона.

Организатор аукциона направляет победителю аукциона или единственному принявшему участие в аукционе его участнику три экземпляра подписанного проекта договора купли-продажи земельного участка в десятидневный срок со дня составления протокола о результатах аукциона. При этом договор купли-продажи земельного участка заключается по цене, предложенной победителем аукциона, или в случае заключения указанного договора с единственным принявшим участие в аукционе его участником по начальной цене предмета аукциона. Не допускается заключение указанного договора ранее, чем через десять дней со дня размещения информации о результатах аукциона на официальном сайте.

В случае, если в течение тридцати дней со дня направления победителю или единственному участнику аукциона проекта договора купли-продажи земельного участка, этот участник не представил Организатору аукциона подписанные им договоры, организатор аукциона вправе объявить о проведении повторного аукциона или распорядиться земельным участком иным образом в соответствии действующим законодательством. Задатки, внесенные этими лицами, не заключившими в установленном порядке договора купли-продажи земельного участка вследствие уклонения от заключения указанного договора, не возвращаются.

Сведения о победителях и единственных участниках аукционов, уклонившихся от заключения договора купли-продажи земельного участка, являющегося предметом аукциона, включаются в реестр недобросовестных участников аукциона.

Стоимость присоединения к сетям инженерно-технического обеспечения будет определена при оформлении договоров на оказание услуг на присоединение.

Информация о плате за подключение к электрическим сетям: размер платы за технологическое подключение, указывается в договоре технологического присоединения к электрическим сетям, заключаемом с сетевой организацией, который определяется в соответствии с законодательством Российской Федерации в сфере электроэнергетики и зависит от величины заявленной мощности, условий и особенностей технологического присоединения (при осуществлении технологического присоединения по индивидуальному проекту размер платы за технологическое присоединение определяется с учетом особенностей установленных разделом 3 Правил технологического присоединения энергопринимающих устройств потребителей электрической энергии, объектов по производству электрической энергии, а так же объектов электросетевого хозяйства, принадлежащих сетевым организациям и иным лицам, к электрическим сетям, утвержденных Постановлением Правительства РФ от 27.12.2004 № 861).

Таван Ен

Учредитель (соучредители): Министерство информационной политики и массовых коммуникаций Чувашской Республики, Автономное учреждение Чувашской Республики «Редакция газеты «Таван Ен» Министерства информационной политики и массовых коммуникаций Чувашской Республики

Газета зарегистрирована в Управлении Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Чувашской Республике - Чувашии 05 октября 2012 г. **ПИ № ТУ 21-00231.**

Газета распространяется в Чебоксарском районе, гг. Чебоксары и Новочебоксарск, а также в райцентрах Чувашской Республики

Выходит по пятницам на чувашском языке, с подачей некоторых материалов на русском.

Гонорар выплачивается только за материалы, написанные по заказу редакции. Рукописи, фотографии, рисунки не возвращаются и не рецензируются. Опубликованные мнения не всегда совпадают с точкой зрения редакции. За достоверность материалов ответственность несут авторы. Редакция не вступает в переписку с читателями. За содержание рекламы ответственность несет рекламодатель.

При подготовке материалов использованы информация и фотографии с сайта администрации Чебоксарского района, официального портала органов власти Чувашии www.cap.ru, и сайта «Российской газеты».

Подписной индекс газеты **54820**

Адрес редакции и издателя: **АУ «Редакция газеты «Таван Ен» Мининформполитики Чувашии**
429500, Чебоксарский район, п. Кугеси, ул. Шоссейная, 13
E-mail: **tavan-en21@yandex.ru** Сайт: **www.tavanen.ru**
Факс: 8(83540) **2-21-88, 8(8352) 20-10-85**

Тел. для справок – 8 (83540) **2-12-59**. | ***Отделы:*** новостей и общественной жизни – **8 (83540) 2-21-88,** | местного самоуправления, социальной политики и организационно-массовой работы – **8 (83540) 2-21-88, 8 (8352) 20-10-71,** | рекламы и подписки – **8 (83540) 2-12-59,** | бухгалтерия – **8 (8352) 20-10-85,** | гл. редактор – **8 (83540) 2-21-88, 8 (8352) 20-10-85.**

Прием объявлений и рекламы, подписка с 8.00 до 17.00
E-mail: **tavanen@mail.ru** **Тел.:** 8(83540) **2-12-59**

И.о. главного редактора **В.А. ВЫШИНСКАЯ**
Дежурный по номеру **В.Ф. ШУМИЛОВА**

Материалы, обозначенные знаком Ⓟ, а также в рубриках «Саламлатпăр», «Тав тăватпăр», публикуются на платной основе.
© Перепечатка или иное воспроизведение материалов без письменного разрешения редакции запрещена.

Печать офсетная.
Объем 3,0 печ. л.
Время подписания в печать: по графику – 18.00, фактически – 17.30 29.11.2017 г.
Дата выхода в свет: 30.11.2017 г.

Тираж **2640 экз.**
Заказ № 4033
Номер отпечатан в ОАО «ИПК Чувашия» 428019, Чебоксары, пр. И. Яковлева, 13.

Цена свободная

Чи паха парне мĕн хак?

«Тăван Ен» хаçатри, www.tavanen.ru сайтри салам чухлĕ! 500 тенкĕ! Квитанципе 40% йӳнĕрех.

Вĕсен вăй-халĕ иксĕлми

çакна спорт фестивалĕ çирĕплетрĕ

• СЫВĂ ПУРНĂÇ

Сывлăх енчен хавшакрах çынсен кашни кун тĕрлĕ чăрмава парăнтарма тивет. Апла пулин те инвалидлăха пăхмасăрах тулли пурнăçпа пурăнма ăнтăлаççĕ вĕсем. Сусăрриссем спортзалта тар тăкнине куратпăр та – спортпа туслашма вăхăт çитменни пирки ӳпкелешсе тӳрре тухма хăтланнишăн пит хĕрелет.

П. Иванов тĕн ӳкерчĕкĕсем

Ăмăртăва – пуçлăх машинипе

Ноябрĕн 23-мĕшĕнче Кӳкеçри «Улăп» ФОКра сывлăх енчен хавшакраххисен спорт фестивалĕ иртрĕ. Ăмăртусене декабрĕн 3-мĕшĕнче пĕтĕм тĕнчери инвалидсен кунне халалларĕç. 18 çул тултарманнисем, хĕрарăмсем тата арçынсем харпăр хăйĕншĕн ăмăртса шашкăлла, сĕтел çи шаффлборт вăййине вылярĕç, дартс печĕç. Ăмăртусем вăйлă спортсменсене палăртнисĕр пуçне сывлăх енчен хавшакраххисене пĕр-пĕринпе хутшăнма пулăшаççĕ, вĕсен хавхаланăвне çĕклеççĕ. Мероприятие уçнă май райадминистраци пуçлăхĕн çумĕ, экологи тата ял хуçалăх пайĕн пуçлăхĕ Сергей Ванюшкин шăпах çак шухăша палăртрĕ.

Пĕтĕм Раççейри инвалидсен обществин Шупашкар районĕнчи организацийĕн председателĕ Анатолий Архипов «Улăп» спортпа сывлăх комплексĕнче кӳмепе çӳрекенсем валли пандуссем, тула каймалли вырăн пуррине палăртрĕ. Спорт учрежденийĕнче сывлăха çирĕплетме инвалидсене те ыттисемпе тан майсем туса пани çинчен каларĕ вăл. Обществăна 1988 çулта йĕркеленĕ, паянхи кун унта 350 çын шутра тăрать. Анатолий Терентьевич сывлăх енчен хавшакраххисен нушине никамран лайăх ăнланать. «Ял тăрăхĕсене тухса çӳресе пухусем ирттеретпĕр, унта пурăнакан сусăрсене кăсăклантаракан ыйтусене сӳтсе яватпăр, вĕсене татса пама тăрăшатпăр», – тет вăл. Акă Апаш тата Кăшавăш ял тăрăхĕсен пуçлăхĕсем ăмăртăва хутшăнакансене хăйсен машинисемпе лартса килме те май тупнă. Спорта явăçтарнисĕр пуçне сывлăх енчен хавшаккисем хăйсен тавра курăмне те аталантараççĕ. «Музейсене, экскурссисене тухса çӳретпĕр, Тихвин мăнастирĕнче те пултăмăр...» – тет Анатолий Терентьевич.

Фанертан – шашка хăми

Сĕтел çи шаффлборт инвалидсен ăмăртăвĕнче кăçалтан кăна-ха. Спортăн çак тĕсĕнче вăй-хала тĕрĕслес текенсем вара сахал мар пулчĕç. Кунта Вăрман-Çĕктер ял тăрăхĕнчен килнĕ Татьяна Федимирова хакларĕ. Шупашкарти «Феникс» инвалидсен спорт клубĕнче ăсталăхне туптать вăл. Татьяна Валериановна инвалидсен хушшинче дартспа персе Раççей чемпионĕн ятне те тивĕçнĕ. Октябрĕн 11-16-мĕшĕсенче Çĕнĕ Шупашкарта инвалидсен хушшинче спортăн 5 тĕсĕнче хăйĕн вăйне тĕрĕсленĕ, тăватă «ылтăн» тата пĕр «кĕмĕл» çĕнсе илнĕ вăл. Ăмăртусене хушăнни кăмăл-туйăма çĕкленипе пĕрле çĕнĕрен те çĕнĕ çитĕнӳсем тумашкăн ăнтăлма хистенине пытармасть спортсмен.

САМАХ МАЙ

Декабрĕн 1-мĕшĕнче Кӳкеçри культура çуртĕнче инвалидсен кунне халаллана мероприяти иртет.

Шашка вăййи те сĕтел хушшинче чылай çынна пухрĕ. Республикăри шашка федерацийĕн президенчĕ Михаил Ефимов пĕр вăхăтра пыракан вăйă сеансне 10 çынна хирĕç выляса ирттерчĕ, пĕри кăна парăнтарчĕ ăна. «Çитес çул республика тата район чысне шашка турнирĕсенче хӳтĕлеме пуçланăранпа çур ĕмĕр те çитет», – тет вăл. Фанертан, картонтан касса кăларнă шашка хăми çинче йывăç шашкăсене куçарсах çак вăййа мĕн ачаран хăй тĕллĕн ăса хывнă Михаил Александрович. 2-3-мĕш класра вĕреннĕ чухне кӳршĕ ял-сала çыннипе тупăшнă вăл – ăна никам та çĕнтереймен. 1977 çулта Ишлейре вăл хăйне евĕр рекорд та лартнă, пĕр харăсах 87 çынпа вылянă: пĕр партие выляса янă, çиччĕшне çураçупа вĕçленĕ, ыттисем ун хыççăн юлнă. «Шашкине вăрларăм-вăрларăм, енчен-енне куçартăм – пурпĕрех çĕнтерчĕ», – çапла пăшăлтатнă çурăм хыçĕнче тантăшĕсем.

Михаил Ефимов вĕренекенĕсем – Европа тата тĕнче шайĕнчи чемпионсем. Çитес вăхăтра Кӳкеçри Советская урамри спорткомплекса шашка шкулне уçма палăртнă вăл. Чемпионсене кăна хатĕрленĕ май кашни ачапа уйрăммăн ĕçлет, хăйĕн шкулне вара 5 çул тултарнă арçын ачасемпе хĕр ачасене йышăнать.

Спорт фестивалĕнчи ăмăртусене Апаш, Тутаркасси, Çĕньял, Кăшавăш, Вăрман-Çĕктер, Çĕньял-Покровски тата Кӳкеç ял тăрăх командисем хастар хутшăнчĕç. Дартсра Ольга Степанова тата Сергей Порфирьев пуринчен тĕл печĕç. Шашка вăййинче вара Оксана Гайнулинăна тата Михаил Ефимова çитекенни пулмарĕ. Шаффлбортра хĕрарăмсенчен Ольга Степанова мала тухрĕ, арçынсенчен – Алексей Ильин.

АНЖЕЛИКА ТИХОНОВА

УТЕПЛЕНИЕ ДОМОВ
пустотелых стен, полов, чердаков и мансард ПЕНОИЗОЛОМ И ЭКОВАТОЙ
☎ 8-919-669-16-66. ЗИМНИЕ СКИДКИ!
08-47

ТАВ ТĂВАТПĂР

Мăшăра, аттене, асаттене, **Геннадий Евдокимович ЕВДОКИМОВА,** юлашки çула ăсатма пулăшнăшăн Апаш ял тăрăх пуçлăхне, шкул коллективне, ял-йыша, тăвансене, юлташсене питĕ пысăк тав сăмахĕ калатпăр.

■ ***Евдокимовсен çемйи.***

11-62

• СПОРТ

Декабрĕн 1-2-мĕшĕсенче тĕп хуламăрти «Шупашкар Арена» пăр керменĕнче хĕрарăмсен хушшинче ирĕклĕ кĕрешӳпе Тĕнче кубокĕ иртет.

Ăмăртусене Япони, Китай, АПШ, Азербайджан, Монголи, Швеци, Украина тата Раççей сборнăйĕсене кĕтеççĕ. Кĕрешӳçĕсем сакăр виçе категорийĕнче вăй виçĕç. Раççей командине ирĕклĕ кĕрешӳпе виçĕ хут тĕнче вице-чемпионки Бурятири Ирина Ологонова ертсе пырĕ. Çакăн çинчен наци командин тĕп тренерĕ Юрий Шахмурадов пĕлтерет.

Хĕрарăмсен хушшинче ирĕклĕ кĕрешӳпе тĕнче кубокне 2001 çултанпа ирттереççĕ. 2007 çулта çак турнир Красноярскра иртнĕ, 2015 çулта – Санкт-Петербургра.

Ирĕклĕ кĕрешӳпе тĕнче кубокĕ вĕçленнĕ хыççăнах Чăваш Республикин Пуçлăхĕн Михаил Игнатьевăн парнисене çĕнсе илессишĕн Раççей Кубокĕн уçă вылявĕ пулать. Çак ăмăртăва регион пиллĕкмĕш хут йышăнать.

• ЛАРУ

Ноябрĕн 24-мĕшĕнче Шупашкар район прокурорĕ З.М. Карама управляющи организацийĕсен ертӳçисемпе, администраци представителĕсемпе пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх сферинчи законодательствăна пурнăçлассипе çыхăннă ыйтусемпе граждансене йышăнчĕ. «Пĕр стояк октябрь-ноябрь уйăхĕсенче ĕçлемерĕ, çак кунсенче кăна ăна юсарĕç. Виçĕ батарейăран пĕри кăна ăшă пачĕ. Çавăнпа хваттере хутса ăшăтнăшăн тăкаксене çĕнĕрен шутласа пама, çуррине кăна тӳлемелле тумашкăн ыйтатăп», – çапларах ыйтупа килчĕ Кӳкеçри Шоссейная урамра пурăнакан Владимир Иванов.

«Владимир Иванов çуртне ăшăтса тăракан котельнăй тата икĕ çурта ăшăпа тивĕçтерет. Кăçал «Граждансене кивĕ тата аварийлле çурт-йĕртен хăтлине куçарасси» программăпа хăпартнă çурта та çак котельнăйпа хутса тăратпăр. Котельнăй пĕтĕм хăватпа ĕçлет. Унта виçĕ насус тăрать, вĕсенчен пĕри хутран-ситрен ĕçлеме пăрахнипе ăшă котельнăйĕнчен айккинерех вырнаçнă хваттерсем таран кирлĕ шайра çитеймест», – ăнлантарчĕ управляющи компани представителĕ, коммуналлă пулăшу тăкакĕсене çĕнĕрен шутласа пама шантарса.

ШУТА ИЛМЕ

Ноябрĕн 30-мĕшĕнче Шупашкар районĕнчи халăха социаллă пулăшу паракан центрăн Кăрмăшри стационар уйрăмĕнче 9 сехетрен пуçласа 12 сехетчен Шупашкар район прокурорĕ учреждени директорĕпе пĕрле инвалидсен саккунла интересĕсене тата прависене пурнăçлассипе çыхăннă ыйтусемпе граждансене йышăнать.

Тĕл пулăва çырăнмашкăн прокуратурăна 2-12-02, учреждение 2-30-30 телефон номерĕсемпе шăнкăравласа пĕлтермелле.

• ПĔР ТĂРĂХРИ ХЫПАРСЕМ

Халăхăн ылтăн çӳпçиех

Чăнах та, вăхăта усăçăр ирттермеççĕ Ишек таврашĕнчи ватăсем.

Нумаях пулмасть районти халăхăн социаллă ыйтăвĕсене тивĕçтерекен центрăн Ишек салинчи уйрăмĕн ĕçченĕсем ватăсене «Бичурин тата хальхи самана» музея экскурсие илсе кайса килчĕç. Музей ĕçченĕ Оксана Ижедерова залсемпе паллаштарнă май нумай кăсăклине каласа кăтартрĕ. Чăнах та, кунта туристсемшĕн курса тĕлĕнмелли чылай. Уйрăмах Никита Бичуринăн наукăри çитĕнĕвĕсем интереслĕ пулчĕç. Кунта ăсчахăн ĕçĕсене вулама çеç мар, Пекинра иртнĕ опера арийĕсене те итлеме пулать. Çумăр çунăран музейăн урамри картишне курма май пулмарĕ пулин те ватăсем хытах кулянмарĕç. «Юрĕ-çке, тепрехинче килсен курăпăр», – терĕç вĕсем. Оксана Николаевнăна тав тунă хыççăн тулли кăмăлпа Ишекелле таврăнчĕç.

Спектакль кăмăла кайрĕ

Ноябрĕн 22-мĕшĕнче Ишекри халăхăн социаллă ыйтăвĕсене тивĕçтерекен уйрăм ĕçченĕсем аслă ăрури çынсене Шупашкарти К.В. Иванов ячĕпе хисепленсе тăракан драма театрне «Туя туй пек тумалла» камит курма илсе кайрĕç. Спектакль пурин кăмăлне те кайрĕ. Сцена çинче Нина Яковлевăна, Любовь Федоровăна, Нина Григорьевăна, Вера Кузьминана тата ытти артиста курса килентĕмĕр. Камит юрă-ташăсемпе пуян пулни те кăмăла кайрĕ. Çул çинче çав юрăсене шăрантарса пырса Ишекелле çитнине те сиссе юлмарăмăр.

ЕКАТЕРИНА ГРИГОРЬЕВА, МĂН МАРКА

• КУЛТАРАÇÇĔ

☺ ☺ ☺

Икĕ пĕлĕш:

– Мĕн эсĕ, аллуруна бинтпа чĕркесе пĕтернĕ?

– Спортзала кĕтĕм те унта пĕр спортсмен штанга ӳкерчĕ.

– Санăн уру çине-и?

– Çук, хăйĕн ури çине. Эпĕ вара ахăлтатса кулма пуçларăм.

☺ ☺ ☺

Шкул директорĕ:

– Сидорова мĕншĕн хĕнерĕр?

– Килти ĕçе йăнăш пурнăçланă!

– Ку сăлтав мар-çке.

– Эпир пурте унран çырса илнĕ!

www.meteorf.ru сайт пĕлтернĕ тăрăх

ÇАНТАЛĂК

Кĕçнерникун ...Ноябрь 30	-4°	-6°
Эрнекун ...Декабрь, 1	-4 °	-6°
Шăматкун ...Декабрь, 2	-2 °	-5°

Декабрь	3	Вырсарникун	-1°
Декабрь	4	Тунтикун	0°
Декабрь	5	Ытларикун	-1°
Декабрь	6	Юнкун	-1°

валюта курсĕ 30.11.2017
$ 59,01
€ 69,40